CATALUNYA

REVISTA SETMANAL

Muntaner, núm. 22. ◆ Número solt, 25 cts; - l'any 10 ptes.; trim. 3 ptes. - Estranger, 15 ptes. l'any.

Any VII — Barcelona 28 Juny de 1913 — Núm. 295

PERTENECE A LA BIBLIOTECA DEL ATENEO BARCELONÉS

SUMARI

Llígams d'amor, per JOSEP LLEONART.

Per «Catalunya».- D'Excursió dialectal, per P. BARNILS.

De la terra. - (Cap-al-tart-El bany - Present de l'avi - La intrusa), per JAUME BOFILL I MATAS.

Dona Juanita, (*Acabament*), per GABRIEL MAURA I MONTANER.

La dignitat literaria, Conferencia donada per En Josep Carner a la Joventut Nacionalista el dia 2 juny.

De la premsa

La crisi constitucional. - Solució proposada per en Maura. - El Rei i la solució: el Parlament, per ENRIC PRAT DE LA RIBA.

Mes sobre l'alegría, per ALBERT SANS.

De la moralitat del cinema, pel DR. HUTTERMANN.

Informació

Museum, revista d'art. - El Curs i el Congrés de Budapest.

C. Riba Bracons

Les Bucòliques de Virgili

Se troben de venda a la Llibrería d'Alvar Verdaguer i a la nostra Administració.

Preu: 2 pessetes

Llígams d'amor

Sento que teniu raó, amics. La meva mida per les teoríes és el descobrir-les vives adins meu mateix en alguna forta inclinació. I per això dic que sento que teniu raó.

Darrerament, alguns de vosaltres, aplicant-ho a l'art i a les vocacions, coincidíreu en la bella teoría que l'avi es retroba en el nét i s'hi millora, que el nét ve a ésser el laboratori depurador de virtuts i forces de l'avi i del pare, i així progressivament de generació en generació (noble estímul, si no sempre una llei natural); que l'art d'avui no pot humanamènt desentendre's de la tradició, però que tampoc cal ressucitar formes d'art, filles naturals d'una època i país determinats, en altres temps i terres, perquè sería fer obra morta; i, així mateix, que l'artista no pot despariar-se ni de la raça ni de la terra que el volta, car si dóna formes noves a la natura, ell primerament degué subjectar-se a les circumstancies físiques i geogràfiques de la terra i a ço que demana la gent que hi viu; que utilitat i art no s'han de mirar ja com a contradictoris; ans bé condició l'una de l'altre, i d'aquí que cap ofici no siga menyspreable ni cap genialitat indispensable.

Aquesta devoció al tradicional, a l'humil i regional, aquest sentiment confortant de correspondencia que haveu teoritzat, amics, qui sab si és una natural represa del dictat fa alguns anys patrocinat aquí de que cal caminar a la grandesa pels camins de la docilitat i la normalitat, i que serà més universal qui més enfonzi les raels en un troç de terra propia; qui sab si és una extensió de ideals polítics, que, per escalf (aquest escalf que'ns aguanta entre dolors i treu una renaixença de cada crisi) s'han filtrat fins a les capes de la estètica i de la biología... El fet és que les vostres teoríes, amics, ens fan sentir més assoleiats del sól i banyats de la rosada que guareixen del concepte partidista de la societat que en mig de recels i amargors adés sembla voler erigir en rei el picapedrer per ésser el seu un treball manual (qualificació ben discutible) i, adés, esgarría l'intel·lectual a creure's que és més de Deu que l'altra gent, i a desarrelar-se.

I ara, amics, us dic que a l'entrar en mí hi sento viure la raó de les vostres teoríes. Surto als camps i tinc de reconeixe'm tant afillat amb ells que arribo a pensar si serien l'element adequat al meu ésser més i tot que la ciutat. ¿I no sería això que els meus nervis i sentits remembren el càvec que empunyà el meu avi i la vida que passà submergit de sól a sól en la vista i la flaire, la remor i la llum dels camps, i que el meu pare nodrí en ells la seva adolescencia abans de partir cap a les ciutats per a fer un dia el seu mercat dels nobles metalls i de les pedres brilladores, i que les meves avies tingueren un origen rural?

¿Es per les qualitats físiques i de bellesa que ella té en sí que sento per aqueixa terra una poderosa inclinació, o bé que per dolça constancia hereditaria hi han ocultes dins ma propia carn altres raons actives que'm fan inseparable d'ella? ¿I no és això la patria?

¿I si l'altre avi meu fou primerament obrer manual i acabà patró d'una fábrica per son esforç, i si trobo en el registre dels meus oncles i cosins el clergue i el pensador, com podría humanament despreocupar-me de cap mena d'activitat i categoría si jo soc un producte d'elles?

¿I de la meva professió intel·lectual com gosaría enorgullir-me'n si jo no he fet sinó deixar pendre a la meva naturalesa la forma a la qual se decantava espontaniament i que ella mateixa fes la sel·lecció del fons rural, intel·lectual, místic o negociant depositat dins meu per la llei ineludible de la sang? I la meva inclinació ha sigut cap al més impalpable i espiritual, però no podent

deixar d'estimar l'altre, i ja que no actuar-hi fer-ne la mel i el vi dels meus cants. I encara, qui sab com, treballarà en l'avenir el fons múltiple que hi ha dins meu.

Però, fins del que'm pogués semblar fill del meu exclusíu albir: cada idea, cada producció meves ¿no són per ventura, no tant solament misteriosos reflexes d'avials energíes, sinó fills de la llum i la ondulació de la meva terra i el meu mar, d'aqueixa forma natural de la patria que'm mou a cantar i que haig d'estimar tant perquè en mí i en èlla hi queda un pòsit dels meus passats que perdurablement ens lliga?

Riquesa i deliqui de la patria! Estic fos amb tu, i això és el secret dels meus goigs i l'aguant de la meva individualitat.

I ara, darrerament, amics, em trobo que alguns de vosaltres al parlar del art i de les vocacions haveu sabut formular la bella teoría que descobreixo ésser una extensió de la meva inclinació i aquesta una corroboració d'ella. Estem, doncs, compenetrats. ¿I aquests lligams d'amor no són també la patria?

JOSEP LLEONART

El millor **Cafè** és el torrefacte de **La Estrella** – Carme, (Davant de Betlem).

Per "Catalunya"

D'Excursió dialectal

I

La *dialectologia*, aquesta ramificació de la Llingüística esplendorosament florida els últims temps, aquesta carrera d'amor i d'abnegació pels *parlars* humils que formen una part més que integrant, essencialíssima de tota llengua, és la que està cridada a resoldre definitivament problemes, no sols de caràcter purament llingüístic, sinó també històric i etnològic en el sentit més ample de la paraula. Mentre'ls filòlegs no s'han preocupat dels *dialectes vivents* d'una parla, les investigacions científiques pot dir-se que han quedat reduïdes a fets de constatació pura, a fets més o menys nombrosos corroborants però dels principis fonamentals establerts pels cap davanters de la ciencia. Mes aquests fets que, diguem-ho de passada, se consideraven d'ordre purament fonètic eren incapaços de posar de relleu un matiç per poc important que fos de la psiquis del llenguatge. I amb tot, de quantes i quan variades maneres se dóna a conèixer el caràcter de la parla d'un poble, de quin mode més sorprenenent se manifesta en els dialectes la seva vida espiritual!

Aquí sorgeix naturalment la pregunta: *què són dialectes?* I aquesta pregunta n'inclou necessariament una altra: *què és una llengua?* Veu's-aquí dugues qüestions llargament debatudes i en principi encara no solucionades. Qüestions que's presten a diferentes respostes segons el punt de partida imprescindible de tota controversia ben orientada. No'ns proposem remoure aquí aquest tema que donem ja per entès de tothom, encar que sia no no més sota el aspecte sentimental. Jo compararía ara les definicions possibles de *llengua* i de *dialectes* a la definició dels elements essencials de tota parla, a les *vocals* i a les *consonants*. La comparació mancarà de precisió en molts de sos trets característics, però convindrà segurament amb l'apreciació que sobre les vocals i les consonants emet l'il·lustre sacerdot francès, J. Rousselot, quan en el volum primer de la seva obra *Principes de Phonétique Expérimentale* declara que: les vocals i consonants són termes que tothom comprèn clarament i manifesta que el desacord sorgeix sols quan se tracta de formular-ne una definició. Així doncs, també ens entenem nosaltres molt bé quan parlem de llengües i de dialectes, i concretant el cas, quan parlem de la *Llengua Catalana* i de les seves modalitats.

Per ço que's refereix a nostre idioma havem tingut la sort de començar, per dir-ho així, a temps la tasca. Vull dir que les forces que hauríem pogut esmerçar en cavil·lacions penoses i en hores llargues d'estudi per a fixar els trets característics d'evolució de nostra Llengua, jutjada no més que a base de les fonts escrites, s'haurán estalviat relativament, ja que a l'estudi de nostres textos venerables hi anirà juntada l'obra d'investigació de nostres *patois en travail*, que diría el formidable Gilliéron, l'obra d'escorcoll de nostres dialectes vivents, encara en exuberant desplegament de llur força vital indòmita. I així el procés monoton d'acoblament senzill de materials, de constatació de fets de ordre general i en part deficient que anotàvem al principi, s'haurà salvat i podrem amb més fonament i coneixença de causa avençar-nos més prompte a la resolució dels problemes i a l'apreciació més afinada dels gèrmens que regulen la seva complexió anímica.

Com, – podría objectar algú – tant interessants són els *dialectes*? Sí, responc jo a aquest bon amic, fent chor a les veus dels grans mestres. Els dialectes són la *vida* de la llengua per oposició als textos que són la seva *mort*, o en altres termes: els textos, la llengua escrita són pel filòleg la *llengua morta* encara que siguen documents preciosos d'origen netament dialectal; la llengua parlada és la verdadera *llengua viva* i per conseguent res com ella pot donar-nos la mà per conèixer-la en totes les seves etapes no sols presents, sinó també passades i fins pot deixar-nos presumir ço que serà en el decurs del temps en èpoques futures. La llengua en els documents escrits és una cosa *momificada*, és una *fantasma* que ha desviat sovint llastimosament als erudits i que sols ha deixat, d'ésser un perill quan en els darrers temps amb la expansió avassalladora de les ciencies naturals, el llingüista ha eixit de la cambra quieta d'estudi per encaminar els seus passos vers el teatre de la naturalesa on viuen i creixen i es multipliquen maravellosament els homes i les coses. Llavors, diu el savi romanista H. Morf, la filologia ha donat el pas decisiu, ha deixat de tractar amb símbols, ha ferit de mort la fantasma.

Acabem d'anotar la importancia científica dels dialectes i pel que'n diem en l'expressió de síntesi: *la llengua parlada és la verdadera llengua viva*, podría semblar que considerem la llengua parlada com la suma de tots els dialectes. Res d'això. Nostra expressió *la llengua parlada* és sols un «modus loquendi» produit per les circumstancies. No implica la suma dels dialectes, més que més quan per la llengua parlada entenem ço que podríem dir-ne, o ço que se'n diu *llengua literaria*. A aquesta en tot cas la considerem científicament com un de tants dialectes. Però el mot de dialecte l'apliquem per antonamasia al parlar del poble i dels pobles que si bé en determinades circumstancies tindrán un tipus de llengua regional o nacional comú, en el parlar quotidià en el seu *sermo rusticus*, *inconditus*, se serviràn d'una modalitat en una infinitat d'aspectes divergents, i aquesta modalitat o dialecte serà tant més dialecte, serà pel comú tant més interessant quan el poble o pobles estaràn més apartats dels grans centres de cultura o de relació que'ls podríen destruir poc a poc amb llur influencia. En els fons de les valls pregones, en els recons de les muntanyes verges, lluny dels caps de partit, lluny de les ciutats, lluny dels centres de provincia, allí

viuen els dialectes, allí se verifiquen les grans evolucions que reculen a mitja caminada empresa i es compliquen i es creuen amb altres i tornen avençar i són víctimes d'hecatombes secretes i inconcients, reconegudes penosament pel viatger filòleg, qui s'orienta lluminosament quan se topa amb els carreus isolats de formes fonètiques, lèxiques o morfològiques perturbades pels corrents ignots de l'esperit de la raça.

Com poden contribuir al bastiment del nostre «Diccionari» i de la nostra «Gramàtica històrica» aquestes lliçons apreses en les grans aules de les regions dialectals, ens ho mostraràn poc a poc les monografíes detallades o de conjunt que, mercès a la tasca de l' «Institut de la Llengua Catalana», tindem ocasió de veure.

P. BARNILS

Lleida 26 de maig

DE LA TERRA

Sacred Goddess, Mother Earth...
(Shelley)

Cap-al-tart

L'hereu, la nora i l'avi, un cap-al-tart d'estiu,
de la llaurada tornen.—La posta encén el riu
i ja la lluna blanca besa la pollancreda.—
La tebió els envolta, d'una veïna cleda.
Al mig de la parella, marxant a poc a poc,
l'avi es repenja als braços de la fillada. El toc
d'oració devalla de la invisible altura.
La trinitat pagesa al mig del pla s'atura.
Altura i resa. L'avi diu l'Ángelus. I quan
devotament inclina la testa blanca arràn
dels colzes jóvens, sobre la pietat paterna
s'esguarden els esposos que un sòl voler governa
Tot just un fi somriure consent el llavi roig
d'aquella jove gràvida qui encara fa més goig
que abans, dessota el ritme de son vestit de sarja
que la polsina mulla del reguerol d'un marge.

El bany

La forta Mariagna, encesa com un sol,
plena del fill i plena del foc de juliol,
manyagament reposa dintre la gorga blava.
Devalla l'aigua pura pel front qui s'arborava,
i alliberada resta, la mare, de neguit.
Al seu voltant la gorga qui li cenyeix el pit,
un clap de cel amb núvols qui jauen, reverbera,
i l'espadat on buida son llit la torrentera
i les esplugues fondes on no's hi veu la fi
i les arrels que trenca l'aiguat al sobreixir...
La gorga d'aigues llises, apenas estriades,
amb l'escumeig d'algunes pacífiques onades,
com una copa d'ònix ofrena el vi nostrat
d'aquella dòna, magna rosella en son esclat.
La dòna estén els braços. Quan sa mirada afúa,
degota una arracada sobre l'espatlla nua.
Si el ventitjol escolta, se li desferma un rull.
La dòna plega els braços i, tímida, el recull.
Frega la testa un gèlid cavall-de-serp. La dòna,
amb meravella, es dreça. Li fa un penyal d'espona.
Brolla una fumerel-la del tors. I no s'en sent.
La dòna es una flama de carn... ¡Diví present!

Present de l'avi

Es el fogar l'amable raser del bon padrí.
Llampat de feridura, li deixen al matí.
Ara que no el vigilen, amb traça que no falla
buida una lloça. I bufa amb paternal rialla
les serradures, fines com rajolí de llet.
Es el present minúscul de l'avi per son nét
Es la petita lloça d'un príncep: esculpida
la inicial; tota ella aposta feta a mida
d'una petita boca d'infant amb una dent
d'ivori. Destinada a lloçar brou calent,
apar d'inacabables sopes prometedora.
El bon padrí la esguarda ja llesta. I com penyora
de son ofici doble de pare i menestral,
l'estrena ab una llàgrima furtiva, baptismal.

La intrusa

El campaner dormita al caire de l'ampit.
Les llargues cames pengen al buit. I ve la nit.
Amb una caparrada, la bona són és fuita.
—Ja tant-metéix és la hora de l'Ángelus...— I cuita.
Un altre cop esguarda, no més, el roig ponent
i escolta el vent. Tot-d'una el sobta un fri-sament...:
I es gira. Dins la fosca del campanà, esmunyida,
com una clariana somriu una paitida.
Sacrílega, conjura un corpulent batall,
i les campanes torna bombolles de cristall,
i apar, de mica en mica, el ràfec, una espluga.
La descenyida vesta amb una corda juga.
Temples avall s'encrespen els flocs de son cabell.
Les nines li fulguren com taques de rovell.
La parla es fonediça. La pell verdeja tota.
De l'aromada sina un rajolí degota.
Els llavis són com una pàl·lida flor d'estany...
El campaner s'encanta amb l'ignoscent parany.
—Com una gorga negra, l'ull de l'escala's badа.—
El campaner rellisca. I dóna una estrebada
a la primera corda que troba dins la mà.
I branda una campana, ressona el campanar,
i ja l'esguard no lluca ni rastre de paitida...
La visió s'és fosa. A la suprema crida
de l'Ángelus, negregen el sostre i la paret
i les campanes molles encara de verdet.

JAUMA BOFILL I MATAS

Editorial Ibèrica, Balmes, 87. - BARCELONA

Obres completes

de l'Il·lm. Sr. Dr.

D. Josep Torras i Bages

Bisbe de Vich

Vuit grans volums de 400 a 500 planes cada un, amb paper luxós i refinadíssima impressió

Preu de l'obra:

Per suscripció, pagament a la bestreta		Acabat el temps de la suscripció l'obra valdrá	
Rústega	Ptes. 35	Rústega	Ptes. 45
Tela	» 45	Tela	» 55

Donya Juanita

(Acabament)

VII

Més pentinat que un cavallet de rei en dia de gran parada, i tot es cantaranet damunt, vaig entregar-me a les dotze en punt a *la casa*.

Quan sa meua mà prengué es cordó de sa campaneta per tocar, me pareixía que anava a tocar sa meua *extremonció*.

Alguns fadrins potser que's riguen de aquest temor; però no ho lletgirà un sol casat sense que ets uis li espiretgin, i no serà d'alegría.

Se torbaren cinc minuts a obrir-me, perquè no me pensàs que m'esperaven, lo qual no aturà que abans d'entrar ja hagués vista sa sogra que m'estava a *l'aguait* per un *ouat*, i me mirava venir amb un vidre d'augment davant la vista, per fer-se s'il-lusió de que estava més prop.

No hei ha cap *castañolera* de ses que vènen gallets de pasta real i generals de sucre en mig de sa Plaça major, que rèbia tant bé un nin de *casa que pot*, com me rebé a mí Donya Catalina.

Entre cumpliment i cumpliment, jo mirava aquella casa, així com un novici deu mirar sa seua cel-la es primer vespre que es prior lei acompanya i el deixa tot sol, amb sos temors i ets instruments de sa penitencia futura.

En aquell instant feu se seua sortida, sa més teatral que veuré mai, s'encantadora *Donya Juanita*.

Acabats tots es cumpliments possibles, vaig *mostrar cara*, o per millor dir, elles la me feren mostrar tant, que quasi la me giraren a s'inrevés. Feren com aquells confessors que se confessen pes seus penitents de sét anys, fent-los preguntes que vénen a ésser respostes amb un gesto de coniet de guix, fet pe' s'atlotet retgirat.

Poca pena me costaría omplir tres o quatre tomets regulars descriguent aquella casa, aquell niu, amb totes ses pretensions de *casa forta* i acomodada. Però aquest article se fa massa llarg, i és hora de fugir de ses descripcions de notari.

Bastarà dir que si un químic gegant fes un alambí aont hei cabessen totes ses mossones i totes ses mossoneríes del món, i ne tragués sa quinta-essencia, estaría molt enrera aquesta de fer es graus *mossonescos* que feia s'aire que havíen respirat un pic, sa mare o sa fia.

Ja sé que més de quatre estranyaràn que coneguent jo, en cert modo, es defectes que he anat diguent, no'm separàs d'aquella casa, que encara que honrada, tant poc simpàtica era an es meu caràcter. Tots es que diràn això, donaràn proves de no haver estat mai enamorats; perquè és menester sebre que un enamorat és com un ca de caça; com més bastó li donen més arreu ensuma. Coneix tots es defectes, però no'n veu cap.

I encara que vés totes ses costums ridícules i totes ses inconveniencies, encara serviría per enamorar-lo més i més; perquè se fería sa reflexió de que allà on pareix que no hi plou, no hi poden estar de goteres.

S'experiencia m'ha fet conèixer que hei ha sogres, dic, mares que aspiren a tant dolcíssim nom, que fan tot lo que saben i encara més, per fer-se odioses an es pretendents de ses seues fiies, perquè així aquestes guanyen lo que perden aquelles; i si no logren despatxarles per *contraste*, logren amb ses seues inconseqüencies i amb s'antipatía que es futur genre los cobra, que s'infeliç se casi més prest, per més prest deixar-la de venre; això, quan es pobre homo no té sa pretensió d'alçarse *Topete* d'aquella casa, treguent a sa fia amb honra de ses arpes tiràniques de sa mare.

Després de tot això, es menester pensar que jo, aleshores, tenía divuit anys, i que a tal edat mos agrada trobar tot lo més dolent i estravagant, per sa senzilla raó de que això es lo més contrari a lo que mos han ensenyat i a lo que han procurat que sempre vessem.

Moltes raons de més pes podría afegir a ses dites; però me pareix que aquestes ja basten per fer entendre que *Donya Juanita* me tenía etcisat.

Com més de prop la mirava, menos defectes li veia i més *cariño* me demostrava; a més d'això, era d'aquelles atlotes així, com a desjuntades, que caminen fent ones com ses gramaneres, i que saben treure partit de tot, per aturar més i més es pobre aucell enviscat.

Si estava costipada, s'asseia amb sos braços caiguts i es cap a la banda com una Magdalena arrepentida. Si se sentía bona i xalesta, me cantava a mitja veu acompanyant-se amb sa guiterra i mirant-me amb uis de voga estentiça, unes cançons andaluces i seguidilles de pinyol vermei.

¿Quí no adoraría a *Donya Juanita?*

De cada hora, hei anava jo més abruixat, i per lo mateix m'entregava més dejorn a *la casa*; i també de cada dia Donya Catalina se cuidava d'avençar més i més s'interrogatori començat es primer dia, encara que indirectament, sobre es meus germans, es meus *possibles*, sa meua part, i es testament de mon pare; si bé es veritat, que no hei havía sessió en que no me fés descubrir qualque nova habilidat de sa seua pubila.

Donya Juanita sabía fer de tot lo que descriuen certs periòdics de modes: canastretes de paper blanc, ventaies de paper de colors, papeleres de paper satinat, flors de paper transparent, flors de badana, matrimonis de marisc, barques de vidre, laços de graniça negra, collars d'*azabache*, bosses de graniça de colors, *assientos* de cadira de tisora, amb una lleona de canyamàç; amb una paraula, sabía de tot, deixant sense dir s'habilidat que Deu li havía dada per pintar damunt vidre sants, que pareixíen dibuixats pel dimoni, per brodar de cabeis, cifres a mocadors de nipis, per dibuixar amb cabeis, tombes, desmais i angelets que regaven pensaments, damunt *mareperla*. Feia de cabeis, collars, adreços, cadenes, pulceres i tot lo que puga imaginar-se s'argenter més enginyós.

Tot aquest pèl, i encara més, sortía de mí; jo era sa mina que *ella* explotava perquè no li faltessen ses primeres materies.

Per bon amor, començà a demanar-me pèl i cabeis, fins que arribà a un punt que jo pareixía un tinyós, i això que per consei d'*ella* m'havía deixat sa primerenca barbeta de segai maltès, i una poiera (vulgo *melena*) de moneier, que no servía, segons Na Rosa, més que per encerolar coixineres, colls de vellut i suadors de capell.

Una vegada, s'empenyà en retratarme *al temple*, damunt una tela de ventai blanca; però així com es vespre no és possible, en lloc d'anar a escola, anava a posar-me serio davant ses dues *artistes*, just un ca de carabinero desenfeinat.

Sortí es ditxós retrato com si l'haguessin pintat es meus acreedors, i me recorda que una amiga de s'autora li va dir un dia davant mí, sense sospitar que allò fos jo, que pareixía un *orangutàn* malaltíç.

No vui parlar des frenesí que duia en sos *cortes* de ses salapes i mànegues i amb sos dibuixos d'entredós i ferfelans, modes de cinturons i formes d'escotadura. Sempre me consultava sobre punts tant delicats, i jo no responía mai acertat, més que quan se tractava d'escotadures, que sempre triava sa més gross per dar-li gust a *ella*.

No hei havía cap *novedat* d'aquell que no costen res, i modes que s'afiquen amb aguies, com son laços vermeis pes cap, vellutets, barrioles de grans blancs, i flors de musselina, que no fos observada amb exageració.

Aquell cap era un *picadero* o escola pràctica de pentinadores; les feia tornar loques a força de fer-les amagar clí i estopa tenyida dins *bollos*, *bucles*, *fregais* i *trunyelles plenes*; ella volía *bandós*, espinetes, riços per s'esquena i per davant sa cara, i li posaven tants de riços, que aquell front pareixía una paret mal aixeubada i mig tapada d'heura.

De *polvos* i potingos i pintures no n'hem de dir res, perquè aquella tauleta-tocador pareixía un taurell de potecari. Colorins per pintar morros, tintes per allargar uis, i altres tintes per ses ungles, potets de pomades, *coldcream*, estucar-se sa cara, braços i mans, que polvos d'arròç i de perles orientals, per semblava com si Donya Catalina l'hagués feta rodar per dins un barril de farina.

Tenía *ella* tanta passió per ses fisonomíes blanques (encara que era tant morena com jo, gracies a Deu), que un dia s'empenyà a omplir-me de *polvos*, fins que la vaig fer desistir de tal manía, fent-li veure que alló era fer ses coses a s'enrevés i que tant mateix es *polvos* no hi aferraríen damunt mí.

Estic tant enterat de tot això, perquè elles procuraven enterar-me'n; però de tot lo que se refereix a béns, modo de viure, servici i modo de menjar, no'n sé més sinó que es pare de *Donya Juanita* era un empleadet manyà, i que després de mort havíen viscut i vivíen fent de prestamistes a sòu mensual per duro, duguent sa contabilidat per partida doble amb taies de canya.

Per més que molts de diumenges estava jo en feina *a la casa* fins passat la una, mai arribava an es meu nas cap tufillo de cuina; lo que me feia sospitar si s'alimentaven com ses serps: una menjada cada més, però bona.

Cada instant me parlaven d'anar un dia a fer una *bauxeta* a *Son Tívoli*; però jo no hauría tingut pit per faltar una vegada a sa taula de ca-meua.

VIII

Ja havía passat s'aniversari de s'entrada a *la casa*, i de cada hora me tractava més bé sa meua futura sogra.

Encara no queien ses primeres brusques de Sant Bernat, i ja me trobava una salefa per embolicar-me es peus; en veure moscard prop de mí, ja era perseguit de mort, estadal en mà; en parlar de costipats, ja veia totes ses portes tancades.

Acostumát com jo estava an es tracto d'una pagesa veia que en sa seua vida no havía cuidat més que es meu onclo i na *Brusca*, una cusseta bufona, trobava una gran diferencia de ses moxoníes de Donya Catalina a ses atencions de Na Rosa, que per seguir es camí començat tota sa vida, havía acabat per ferse beata.

Pensava jo que aquella vida duraría fins que essent homo fet i granat, me casàs amb *Donya Juanita*; comptant sempre, abans de tot, amb sa mort de Donya Catalina.

Perquè no me tenguessen per desagrait, feia tot lo que me permetíen es meus *possibles* i ses meus forces; d'hivern les acompanyava a cercar betlems, a menjar bunyols, i qualque vespre a veure el *Trovador*, de dalt sa cassola. D'estiu, anàvem (en fer lluna) a passetjar per sa muralla, a pendre un gelat a ca'n Soler, i a menjar qualque melonet de Guarda-mar baix de sa farola des cap des Moll.

Es dissapte de Sant Joan, abans de *mostrar cara*, havía regalat a *Donya Juanita* un medalló de plata dorada, que deia *eterno amor* damunt, i dedins tenía sa meua fotografía. *Ella* me donà es seu, fet de cabeis meus damunt satí, amb una actitut bastant original.

Quan vengué s'any siguent, que ja era més *de casa*, li vaig entregar davant sa mare (que me renyà) un anell d'or esmaltat, amb un coret blau coronat de perles; i *ella*, per correspondre, m'arreglà una trunyella de cabeis meus enrevoltada per una tumbaga de sa mare.

Quan fòrem tres o quatre dies abans de Santa Catalina, vaig consultar a *sa meua* si trobava que estaría bé regalar un ventai bo a sa mare, per dur-la contenta, i *ella* me contestà que de cap manera m'hi atrevís, perquè s'incomodaría tant i tant Donya Catalina; que lo més si tant empenyat hi estava, permetría que l'obsequiàs amb unes recadetes, no perquè sa mare no'n tengués per vendre, sinó perquè tenía gran afició a tals alhaques.

Es dia de sa festa, m'hi vaig entregar tot satisfet devés la una, i després d'haver felicitat a Donya Catalina, li vaig mostrar ses recades, que li agradaren molt perquè no *feien buit*; afegint jo per més solemnidat aquest cumpliment piadós:

—¡Deu faça que puga usar-les molts anys en companyía de *Na Juaniteta!*

Ni si li hagués dit sa veritat.

Totduna se posà molt seria, i fentme senya amb sa mà, me fe entrar dins sa quadreta.

S'assegué, me fé asseure i començà:

—Vostè ja deu sebre, Pau, es temps que fa que ve pe' sa meua fia. No l'hem anat a cercar ni tenim cap queixa de vostè ni cap mal informe des seu modo de proceí. Abans de vostè, sa meua fia ja havía tingut partits més bons a grapades; però ¡què hi farem!... par que vostè li haja donat mal bocí... perquè, fieta meua!... és un etcisament que du amb vostè. Ja fa més d'un any que vostè *entrà a la casa* i encara no m'ha dit *com va hermano, verbo* casament. Jo m'he pensat que vostè estava *encorregut* i lei he volgut dir, perquè és es cas que hei ha un senyor molt de ca-seua, que també està enamorat de sa meua fia, i que m'ha fet parlar per una *pressona*. Sa meua fia no sab res; però jo sé que totduna *ell* vol posar fil a s'aguia. No se *pensiga* que jo tenga sa meua fia molt casadora; però demà puc aclucar ets uis, i ja veu... Ja lei dic: si vostè no vol que això pas envant, és precís que demà venga amb s'onclo'n Mateu a demanarme se meua fia per casar. Així veuré si vostè venía per riure-se'n de sa meua sang.

Una bomba que cau i reventa baix des peus d'un *quinto*, no'l deixa tant fret com jo vaig quedar.

Totduna me comparegué una boira davant la vista, i mig esglaiat vaig contestar-li que ho diría a s'onclo.

Donant per escusa un mal de cap fort, vaig anar-me'n a casa amb una febrada encesa.

IX

Aquell dia, na *Brusca* dinà per mí.

Passà es cap-vespre, i jo no tenía altre remei que estar-me tot sol per reflexionar.

¿Còm havía de dir a s'onclo ni una paraula de ses que havía promès dir-li?

Jo li havía dat entenent que passava ses vetllades repassant sa lliçó amb uns estudiants amics meus, i, ¿còm li havía de dir que me demanàs una atlota per casar?

Sa campana den *Figuera* tocava aquell vespre, i tot lo dia havía tocat, més fort i més espesses vegades; i de tota sa nit no vaig tancar ets uis.

Quan rompé es dia, ja'm passetjava com un desesperat.

S'onclo solía venir a les vuit, de plaça, amb dos dits de sa mà passats entre ses ganyes d'una mussola i un dobler de raves davall xella; jo no sortía de casa fins a les onze.

A les deu i mitja, entrà per veure si me trobava malalt; li vaig dir que sí, i es mateix temps me passà pes cap una idea de desesperat.

—¿D'on te queixes? (me digué aquell sant homo.)

—Des pit, i m'han dit que prop de sa Llonja hei ha un metge tant fí per això, que ha vengut de París fa poc.

—*Vamos* idó, depressa, posa't sa levita i anem-hi.

Dit i fet: se passa sa lloba, i amb sa capa mig embolicada i es capell a la miorxa, ja som partits.

Pes camí jo no coneixía ningú, i sense es meu onclo no hauría afinat es portalet. Abans d'arribar-hi, ja veia derrera ses persianes mare i fia que mos aguaitaven.

Pujam, tocam, obrin, i entre mil reverencies d'elles i saludos amb poca gracia de s'onclo, aquest los preguntà pel senyor doctor.

Elles quedaren fredes...

Jo ja feia estona que estava gelat.

Sa mare, que se sospità cosa, tartamudetjà i mos fe entrar dins sa quadreta, i sense dar temps de parlar de metge ni de metgesa, tengué manya per dir en dos minuts a s'onclo En Mateu lo que jo no li havía sabut dir en més de vint hores.

Aquí hauría de posar punts suspensius per sortir-ne barato.

Mai havía sentit flastomar s'onclo, mai li havía vist fer un gesto indecent ni una acció indecorosa,... però llavó flastomava, jurava, insultava, feia jueus, banyes, i tot lo que pot fer i dir un inflador des Matadero.

S'onclo havía fet per espai de xeixanta anys una lladriola de flastomíes, males paraules, indecencies i accions grosseres... I aquell dia la rompé damunt es cap de Donya Catalina.

Ella no quedà malament, perquè giscava més fort i estava més vermeia.

Mai he sentit dues llengos tan *companyeres* com aquelles!...

Si un la deia grossa, s'altre lei deia més. Si los faltava un gesto per acompanyar un insulto, l'inventaven... I *Donya Juanita, ¡ella, sa meua!*, havía caigut desmaiada dins es braços de s'única cadira que'n tenía i amb una actitut encantadora.

Quan Donya Catalina i s'onclo perderen s'alè, repararen s'heroïna, i amb so tremolor i s'atac de nervis no acertava Donya Catalina a fer-la tornar en

Goma, Ortopedia, Higiene

Cotons, glaces i benes

Braguers i faixes ventrals a mida

TUSELL GERMANS - Barcelona

Fàbriques:

Goma i cel·luloide.—Font honrada, 3

Apósits antissèptics.— Vila Vilà, 89

Botigues i magatzems:

• Ronda de Sant Pere, 12.—Fontanella, 20 •

Enviem catàlegs a Farmacies i Droguerios

sí, quan veig des de es recó on estava jo amagat, que s'onclo s'alça sa lloba, treu un trinxet i l'obrí en canal... taiant es cordons des *corsé*.

No vaig sentir res més que un parei de puntades de peu a cert lloc, i tres manotades an es clotell; i vaig trobar-me en mig des carrer que estava tot alt.

X

Es cap de dues hores, ja caminava cap a la vila, assegut damunt es *terrat* d'una diligencia i recolzar quantre es meu pellet.

Un tom de reflexions filosòfiques sería poc per dir tot lo que jo sentía.

Abans de partir, s'onclo m'havía encarregat an es diligencier, amb una carta que havía d'entregar a un amic de la vila, perquè totduna la entregàs amb jo a sa possessió de ca-meua, on es germans vivíen.

Vaig arribar a casa a les nou. Es germà major lletgí sa carta, i m'envià a colgar després d'haverme dat per sopar *sopes de lladre*, que eren ses que ell i es demés menjaven.

L'endemà dematí, me feren aixecar quan claretjava, i ses entrecavadores ja havíen saquetjat es meu baul.

Una se posava es guants color de perla; s'altra s'havía posat es *lentes* de vidres naturals, que jo per consei d'*ella* havía comprat i usava.

Tot això entre crits, befa i riaies; i quan ja començava a enfadar-me, entrà es barber, que me fé asseure i me deixà com un xino sense coua.

Melena, mostatxillos, barbeta, tot va anar a terra, amb acompanyament de gloses mansballetes.

De sol a sol me feien estar en es camp, i pareixía que s'onclo havía dat orde de que me cremassen tots es llibres i sa roba de ciutadà, perquè no tengués perill de tornar a Palma, suposat que ell ja me considerava instruit per demés.

Ja havía perdut de vista totes ses relliquies que me podíen recordar aquells vint i tres mesos d'enamorament actiu: sols me quedaven dins es cor ses rels d'aquella herba arrancada tant brutalment.

Moltes vegades passava dies i setmanes sense pensar amb aquella morena encantadora; i tenía motiu per olvidarla, estant sempre entre ses cuidores i demés atlotes des camp, que no tenen res de romàntiques. Però sempre l'estimava.

D'aquesta manera passaren dos mesos; i un diumenge, quan sortía de l'ofici, es carter de la vila m'entregà una carta molt finament dirigida.

Vaig conèixer sa lletra, i es meu cor me trebucà d'alegría.

Donya Juanita, aquella pura i hermosa *Donya Juanita*, que m'havía promès tantes vegades que ningú la separaría de mí, i que o sería meua o de Jesucrist, començava a cumplir ses seues promeses.

Amb aquestes idees vaig obrir sa carta, que deia així:

«*No se afigure V. señor Don Pablo que me haya quedado sin consuelo por la infame conducta de V. y de su tío.*

«*Mi corazón me disia que V. no habia de ser mi felicidad porque las riquezas y los bienes no sirven para hacer la felicidad de una virgen como yo.*

»*Pero para que V. vea que he encontrado las aspiraciones de mi amante corazón le partisipo en la presente que mañana me caso y le convido a las bodas. Para el consuelo de V. y mío debo desirle que aunque no sea tan hombre de pesetas como V. es hombre más hombre y que hará más ruído que V.*

»*Sin más etc., etc.*»

Aquesta carta me deixà bo de tot. Després vaig sebre que *Donya Juanita* tenía raó de dir que es seu homo faría més renou que jo.

¡¡S'havía casada..... amb un sargent d'artillería!!

GABRIEL MAURA I MONTANER

RON BACARDI

La dignitat literaría

Conferencia donada per En Josep Carner a la Joventut Nacionalista el día 2 juny

Jo us agraeixo que m'hagueu volgut permetre fixar lleugerament unes quantes veritats de seny natural. Nosaltres, puix la forçada convivencia amb el mal gust, amb la presumpció i amb la immoralitat literaries fa estona que no'ns ha arrencat un plany, podríem bellament seguir en aquest posat, convençuts que en art tot ço que no dugui sement d'immortalitat caurà totduna en el més afrontós i irreparable dels esvaïments. Es el determini més bo de pendre; i és ben segur aixímateix que'l geni venidor, per sa madura eclosió, no necessita que els amants de la bellesa ens erigim en doctrinaris que apartem de sa vía l'entrebanc i li cataloguem les aberracions que li cal defugir. Però hi hà un interés social inoblidable: una graciosa minoría d'ànimes delicades, artísticament receptives, però d'eficacia immensa, pot ésser víctima d'engany i de traició. No és nou que un desviament tingui una certa traça de «fascino» o que una exageració produeixi la embriaguesa que'ls ingenus confonen amb l'emoció estètica. Doncs bé, aquesta dolça minoría, que és puríssima flor de civilitat, ha d'imitar el bon fael religiós: i així com el creient repeteix sense fí els esquemes simples de la fe i la moral, per evitar solucions de continuitat en l'alt nivell de l'esperit, així l'ànima gentil ha d'esmentar i lloar la simplicitat, la liberalitat, la puritat i la santedat de la Bellesa, contra les males temptacions que'l món n'és plè. Jo m'adreç als amics ignorats de la poesía, dignes a bastament de força millor interlocutor, i vaig a parlar-los amb joia: m'interessen més que els professionals, i al fer camí vers ells, instintivament, la meva paraula esdevé més pura.

Tot el món literari és poesía o emanació poètica. Diguem, doncs, al literat, poeta, sobretot per una raó de bell llenguatge. La poesía és l'obra més perfecta del món en el sentit que és la menys tributaria de la contingencia. Quan una literatura ha llevat una expressió poètica sobirana, es fa senyora de tot temps i tot indret, parla a tots els homes, es ramifica en trascendencies en la vida universal. Però a les valors absolutes s'hi arriba per un llarg procés. El camí de la bellesa és alterós; i encara, no és la seva arduitat material ço que més acostuma retardar els pelegrinatges, sinó els miralleigs que a cada pas enganyen la visió, fent-nos pendre per l'aigua fresca i piadosa de l'estany cobejat un joc fal·laciós de la llum i l'arena. Cal no refiar-se mai, cal no desesperar mai. Veus-aquí una divisa per una jova literatura. Mentre no poguèm obtenir una supremacía, valguem-nos d'un estudi que es malfíi de la improvisació i una inspiració que es malfíi de l'enginy; amb una gran humilitat individual i un amor propi col·lectiu irreductible, assegurarem la nostra dignitat.

En la nostra literatura renaixent hem vist un cert temps predominar una nota elegíaca, de lamentació. Era en el temps dels suicidis i les amors tísiques: semblava de «tenue» cantar dolorosament una patria morta, un Imperi mediterrani degradat a «Coronilla de Aragón». Apuella era una literatura espectral, de símbols i d'aparicions, amb estranyes invencions verbals i còmics provençalismes: es crearen amb delicies mixtificacions gòtiques i es beneía la pols del folk-lore. Es emocionant en aital perío-de aquesta temor: que la temptativa literaria sortint al carrer es costipi. Una aital literatura, deport d'arxivers en vaga, esplai d'historiadors il·legibles, camp d'expansió personal de traductors d'Eugeni Sue, i recó sentimental d'algún tabalot republicà, no era bona per anar lliurement pel ras, per subsistir i per vèncer. Què esdevindría de la literatura catalana quan es morissin les noies que recitaven bal·lades de D. Víctor acompanyant-se de melopees o quan manqués un catedràtic d'Institut per a guanyar el darrer brot de taronger d'or

i d'argent? La provincia restaría sense esbarjo honest per les seves vetllades ni relleu poètic en les cíviques solemnitats. Una columna tota nua, dreçada en el Jardí del General, perpetuaría, anònima, la gracia modesta dels qui s'anomenaven tamboriners i cornamusaires dels rius que trobaven més a mà. Aital fou una primera etapa que no tingué més hora èpica que una famosa batalla que avui ha intentat reviure algún poeta neolític de Vich: la Batracomiomaquia de les AA i de les EE.

El ferment patriòtic dóna una nova modalitat a la nostra literatura. Abans no es gosava sortir al carrer; ara la consigna és l'esvalot públic Ràpidament s'improvisà, com uns grans magatzems, la construcció d'una literatura completa. Uns patriotes foren assignats al teatre, altres a la novel·la; l'arqueología, l'historia, els costums, foren encetats no sense emoció; més tard la política. Els Jocs Florals s'estengueren per tot el sòl català: l'excursionisme comunicà una gerda sanitat a la il·lusió romàntica d'una patria. Aquells vells començants del moviment literari català es sentíen posseïts d'una viva alarma. Els havía succeït com a la viuda que es dedica a la voluntat de sospirar davant l'imatge del difunt: si sapigués que'l seu sospir té la virtut de resucitar, el mateix esglai li estroncaría. Els nous aixelabrats convertíen la literatura catalana de ço que fou: una tertulia de paranimf, en arroçada germanívola, on, sota l'aulet, passava de mà en mà la copa santa. I com triguen tant a destriar-se les afirmacions que enclou tot moviment evolutiu, sempre eriçat per fora d'arestes negatives, l'ideal patriòtic d'aquesta gent fou sobretot sediciós, això és, contradictor i no pas definidor, enquimerat i no pas fort. Tant mal armat que la pobra literatura hagué de servir de còdol per la seva bassetja, i convertida en eina llencívola conegué totes les degradacions del mal gust, de l'aridesa i la depravació verbal.

No cal dir que parlant d'aquestes dues fases, com en tot ço que diré dels temps darrers, no proclamo l'absoluta manca de valors literaris. Individualment, hi ha espiritualitats generoses o gracioses, però la literatura, com a institució, se la descobreix rudimentaria i fracassada: es nega ella mateixa; primer és un passatemps, i després un al·legat.

La organització creixent de la vida catalana, la frissança barcelonina, una influencia més poderosa que mai de literatures estrangeres ajuden l'advenimenl d'un període en el qual ens trobem encara; s'estableix una oposició entre'ls elements emocionals i populars i els intel·lectuals i aristocràtics. Llaor als poetes com En Maragall i el seu jove amic Pijoan que elevaren la seva mística de la demos a una nobilitat neoplatònica. Llaor als poetes que sentiren amb En Costa—per designar el més característic dels partidaris d'una poesía patricia—que si es volía sublimar el verb de Catalunya amb la ressonança de la poesía antiga, calía mostrar-la no pas solament amb el cinyell i els fermalls que la fan pura, més també amb les ales que la fan lliure! Però l'exemple d'una i altra elevació, que en tots nosaltres influeix, i que ha contribuit a la meravellosa depuració de nostra parla conseguida en els darrers anys, té, enfòra d'ell, dues legions que plantegen defectuosament el problema estètic, i opostes com es mostren en llurs sentits literaris, són motivades d'una idèntica aberració; ço és, que l'art sia condicionat pel seu públic; que pot existir una art essencialment popular i que pot existir una art essencialment refinada, i que aquestes arts són coses distintes i antagòniques, i no més una,—el progrés de la qual rau en exagerar indefinidament les propies característiques—venç i és immortal. Jo em recordo que un dramaturg amic meu al qual donaré el qualificatiu de popular, en la creença que cap no l'afalagaría tant com aquest, ens deia a uns quants joves poetes: Deixeu-vos de bizantinismes. I canteu la Marieta! —Jo crec que el poeta és carn i sang del poble, i que la seva veu és la veu col·lectiva, però inconscientment, sense entusiasmes melodramàtics i sense que la seva inspiració sigui mai condicionada per les seves qualitats personals de compassió i bondat: el poeta no necessita dir «Anem al poble», perquè ell és la entranya més íntima i genuina del poble, l'element durable, no pas d'una casta, sinó de tota la abundosa complexitat de la vida. I la poesía ha nascut per a coses més altes que per a exercir de «esperanto» social.

Però encara més seguici ha tingut l'altra limitació poètica, la que en podríem dir dels «incroyables». Ens han sortit tants poetes elegants que han infós una mena de pànic en el cos social. La elegancia és una depuració de la substancia, però aquí, on la substancia era encara primitiva i escassa, la elegancia s'ha hagut de reduïr, sovint a l'adopció d'uns tabús que es declaren prèviament senyals de refinament. Jo'm recordo que una vegada vaig veure l'estrena d'una comedia catalana, on sortía un jove del gran món. El còmic que jugava aquell paper duia un vestit del mateix aire dels altres dies i un panamà vulgar; però s'havía posat botins. La nostra poesía refinada moltes vegades ha fet el mateix; amb un neologisme, un adjectiu incoherent, una paradoxa sugerida per la rima ha tapat el cim de les seves botes de 11'50. Fins ànimes gentils s'han deixat influir d'una certa temença que la naturalitat i la elegancia siguin incompatibles. Una amiga meva que es diu María està trista de dur aquest nom vulgar, perque és un mot que amb llur perfum el canten els gallarets de la montanya i el xisclen en primavera les orenelles davant tots els quarts pisos de la ciutat.

Així com en el popularisme la poesía significaría una oblació, en aquest cas, el preciosisme declara una fatuitat. El desig del poeta és mantenir aquella distancia clàssica entre el poeta i la multitut; però no podent en bella ascensió allunyar-se ell, intenta, sovint amb èxit, allunyar-nos a nosaltres. Heu-se'l tot sol, impertinent, amb un dit sobre l'anca, al peu d'un llorer que ell mateix s'ha plantat en un test. Qui el judicarà, qui el lloarà, qui el farà perdurable? No pas els actuals que no són dignes d'ell, no pas els venidors que no posseïràn la clau de son alfabet. Ell té esperances que la força suprasensible de són menyspreu el mantindrà gloriós a les edats futures. Qui sab, Mare de Deu!

La bella trajectoria ascendent de l'idioma, la major efusió de la nostra vida, la major exigencia d'un públic més culte, la creixença ben obiradora de la nostra riquesa ideal són presagis d'una forta literatura nostra per demà. Catalunya esdevé tant gelosa de les seves caiences d'espiritualitat, que ja podem començar de minvar l'abús d'un adjectiu que havíem usat com aquell mocador que es deixa sobre una cadira que de moment és impossible ocupar. Hi hà un seguit de institucions literaries de institucions artístiques, que hem decorat oficialment amb el nom de Catalanes. Malauradament, i cal no laçarse de repetir-ho, la literatura catalana compta amb belles individualitats, però no pas encara amb institucions. Si un

"GRAFÓMETRE MOYÁ"
Aparell utilíssim per a dibuixar del natural
Agents únics: XIPELL I PEDROL
Santa Agna, 17.- BARCELONA

jorn diguèrem Teatre Català, Novel·la Catalana, això responía a la fonda veu de la nostra conciencia nacional que ens obligava a palesar que no admetíem com a manifestació artística nostra les creacions en l'idioma privilegiat, i que ens assegurava sobretot que era dever nostre reivindicar pel pervindre del català la floració magnífica de les llengües literaries; mes, avui, per defugir ambigüetats convé parlar d'Art en Català més que d'Art Català. La naturalitat de la nostra expansió literaria en el propi idioma es veu garantida, ja tothom sab que per un català l'escriure en castellà és traduir-se a un idioma que no coneix. Deixem, doncs, cantar la espontaneïtat en el nostre esperit: que els idiomes s'exalcen no pels qui demostren que els cal exalçar, sinó pels que hi creen la Bellesa. Mireu que l'amor de la Bellesa és una característica nostra, un patrimoni mediterrani, i si hi anem vers ella amb un prejudici, anc que sigui patriòtic, cometem un castellanisme; que els castellans, la gent més realista del món, solen anar a la poesía sense la simplicitat cordial i adorativa. Treballant per la dignitat de l'Art, treballem per la mateixa dignitat de la Pàtria.

No ens ha d'astorar la influencia estrangera: desitjem-la vivament, siguem cobejosos de ço que hi hà de millor en tots els temps i en totes les terres. Però no volguem sinó la Bellesa i el Geni. Què ens interessen les sinuositats efímeres de les escoles i les modes canviants? Fem-nos familiars dels genis; traduim-los, si pot ésser; ambicionem ne la força, la elevació, la perfecció: la llengua i la literatura catalanes es troben en un moment de hospitalitat que admet, i hi seràn fecundes, els més nobles llevats de l'esperit. Demanem als mestres immortals que penetrin l'ànima de Catalunya. Llurs cabals seràn riquesa patriòtica si bandegem la mediocritat, si som constants i amorosos en l'estudi, i establim un bell intercanvi de les nostres admiracions, sempre més o menys exclusives, que s'equilibraràn en un estat de cultura. Defugim, sempre que sigui possible, la imitació: val més traduir que imitar. No cal dir si és avorrible el «pastiche», la més insigne de les covardíes literaries. I altrament, hi hà un perill més greu que l'educar-se a l'estranger—parlo literariament—i és l'asfixiar-se en la penuria casolana. La nostra literatura és incompleta, encara vacil·lant, encara poc literatura, i, segurament, encara poc nostra. En els nostres davanters de la Renaixensa i en els nostres coetanis, generalment, no poden apendre's les meravelles de una perfecta cultura poètica; cada nou poeta que neixi entre nosaltres, val més que es creï l'univers. Jo desitjo la teva protecció per tots nosaltres, oh tú, gairebé nostre summa vibració poètica de la llatinitat, Dant Alighieri! Dona'ns la teva dignitat que significa l'insegur dialecte elevat a la categoría d'altíssima llengua literaria: que significa la novetat—per tú la provençal—conquerida i purificada, que simbolitza l'ombra clàssica evocada com guia piadosa en els camins desconeguts de l'home.

Una tasca dura és necessaria en nostre temps. La matiçada formosor del nostre idioma encara no ha descobert tots sos secrets, ni plantejat tot sos problemes d'adaptacions modernes. Les nostres costums, els nostres hàbits es transformen i s'agencen volent abellejar sobre els ritmes nous, i tot ço que en nosaltres és naturalesa es disposa a objectivar-se en l'enigma diví de la beutat; el nostre caràcter de llatins inèdits pot fer sagrada la nostra obra en la terra. Es arribada l'hora d'acabar el famós sometent literari de la renaixença. La literatura és una doble selecció; selecció dels homes i selecció de llurs moments. No's consideri mai més que basta l'amor a la patria per escriure un poema o alimentar un teatre. No hi hà inconvenient que existeixin tants poetes a Barcelona com nois toquen el piano, però que s'acontentin fent versos a la xicota, ei, si la xicota no sab gaire de què va. I sobretot que vingui una crítica violent, personal, aristofànica contra la imbecil·litat: que's faci anar Boria avall tothom que hagi perdut el sentit de la vergonya de sa nuditat.

Es cert que no són prou a establir la dignitat de la literatura els dignes capteniments d'aquells qui en són conresadors, però és innegable que sempre una elevació social ve comandada imperiosament de la elevació d'uns quants homes. La dignitat del literat és, doncs, essencial, no parlem aquí d'ètica general, sinó d'una mena d'ètica professional, i que és tant dintre la naturalesa de les coses que l'oblit o conculcació d'ella minva l'obra d'art, la fa enguniosa i vana.

No trobarem el literat en aquella situació d'hostilitat sistemàtica en la qual se'ns descrivíen els romàntics, vociferant contra llur temps, malaurats, decebuts, incompresos, victimes, els braços alçats contra les hal·lucinacions nocturnes i els cabells estarrufats per la grapa fatídica de les tempestes. Això fou un posat artificial i de moda, generalment una màscara de la desviació o el egoïsme.

Mes si avui que, amb justicia, hem dit tant de mal del romanticisme, algú encara volgués renovellar aquella tradició costosament esvaïda, trobaría el malastre i la mort artística en son ridícol histrionisme; que l'esperit no vol ésser udolat i un malcontentament que s'ha de posar de puntetes per a semblar indignació, esmuça la paciencia del mateix Mefistòfil. El malcontentament romàntic, provenía de creure's el poeta un origen diví no reconegut, i que la poesía era una missió incomparable que eximía de devers. Avui, no sense alguna resistencia, però amb tota equitat, es torna al sentit clàssic: es combat fins i tot, la professionalitat de l'art, s'implora de l'artista el repòs d'una normalitat, és més, se li fa entendre que li convé mostrar son valor donant gracies a ço qui és normal, rejovenint la llei comuna dels homes. Queda descomptada en tothom una passa de jovenesa protestataria, avalotadora; però sempre és fàcilment distingible la contradicció que neixi de la ufanor de la sang, com bell auguri de fertilitat, de la cançó rutinaria del pobre neguitós que mai troba els seus encontorns a la mida de son plaer, mentres gira el món en una infinita varietat d'homes i paisatges.

Opost aparentment a aquest corcó de l'esperit és l'industrialisme, que en nostre règim contemporani ha prostituit tants d'ingenis. La sobreproducció, l'afalac repugnant als pitjors, l'amaneramento caracteritzen el qui per diners o per insaciable vanitat ha convertit la inspiració en una traça i ha confós el públic amb una clientela i s'ha valgut d'un fòtil semblant a la màquina de èxits que descriu Villiers de l'Isle Adam. Aquest pecat exclou el qui el comet

ROYAL
Rambla dels Estudis, núm. 8
Totes les tardes Tè-concert ♦ Souper-concert a la sortida dels teatres
RESTAURANT ❀ Menú desde 5 pessetes
El Saló més elegant de Barcelona per banquets i lunchs

de la categoría literaria; i no hi ha sanitat social en un país que consideri com una gloria pública l'obsessionant revenedor de sí mateix, que cada dia, naturalment, es revèn per un preu més baix. La dependencia d'una passió mesquina, cal verament que desqualifiqui el artista, que ha d'ésser home lliure, per dret diví.

Car una de les qualitats més excelses de l'artista, i base fonamental de la seva dignitat, és la llibertat del seu esperit. El poeta no s'entrega a la passió, la intueix. Goethè ho ha precisat en magnífiques paraules. Per això la actitut del poeta és la de més gran gentilesa en la terra. Perquè tot apassionat és un incomprensiu de les mocions agenes, i no més l'intuitiu universal pot, àgilment, sense càrrega vil, passar graciosament en la tempesta com l'Ariel de Shakespeare. Mes no és solament la passió el que podría tudar les ales meravelloses.

Un poeta que's vulgui convertir en doctor, en organitzador, en reformador, en apòstol (dono a aquestes paraules valors professionals) es ven la seva llibertat, està lligat anc que sigui amb una cadena d'or com la que en els dies homèrics lligava el món a Zeus. Però el que és abominable és que el poeta destrueixi sense compensació la seva llibertat, que's faci ell mateix una presó, una trista esclofolla de presó, per haver-se volgut definir estèticament, i filiar els principis de la seva obra i proclamar els cànons d'una escola.

S'ha donat una gran importancia a Catalunya al problema de la sinceritat poètica. A les exageracions parnassianes En Maragall oposà l'il·luminisme religiós de la paraula viva. La espontaneïtat és un dever en l'artista, l'acurament també. La solució és bona de trobar: cal treballar indefinidament en les tasques elementals de educació literaria. Cal refer-se indefinidament les facultats per mijà de seguits exercicis primaris. Lord Byron posava en vers cada dia l'article de fons de son diari. En aquestes avinenteses, d'un artifici volgut i tant educador, la nostra paraula realitza performacions que poden ésser previstes: amb una certa insistencia la habilitat adquirida es fa naturalesa, i la espontaneitat hi floreix meravellosament. El crim artístic és donar al públic els tanteigs, les provatures, les puteneríes de laboratori com obra poètica: per manca d'autocrítica molts poden incórrer en aquesta malvestat, que és un nou cas d'indignitat literaria. Es pot donar com una llei—anc que sembli tractar-se d'una pobra paradoxa—que mentres en la nostra obra poguem discernir-hi les juntures i les vies del nostre esforç, ella és obra de personalitat, i quan ens apar veu misteriosa que ens ha estat imposada amb ressonances noves que ens estranyen i amb un abast més considerable que no el que havíem discernit, llavors és quan el nostre esperit és verament en la nostra obra, constituint-se, sense que ell ho sàpiga, en pasme d'ell mateix.

Entengui's bé que la delectació que trobem en l'obra intel·ligent creada – una mena de premi de l'afany—és de breu durada. L'art és un camí vers la perfecció: i la perfecció és un valor suprasensible. El poeta esdevé perfecte i no'n serà mai. Aquesta és la vera amarguesa del llorer, no pas la incomprensió dels altres, llur menyspreu o llur oblit. La joia i la elació que llargament espandeixen la faç honrada del botiguer sortós; la confiança en un mateix, groixuda i sense clivella, que guia un poc supersticiosament el negociant en la seva especulació, són desconegudes del poeta, qui necessita aquella mica d'engunia que és premisa indispensable de la gracia. Vé un moment, però, que les facultats d'assimilació i evolució s'anquilosen la fantasía es destenyeix, la forma s'afluixa: en aquell moment, quan desapareix als ulls de l'artista la incessant renovació de les categoríes, la continua invenció de valors, l'artista es creu ésser perfecte. No reb cap més sugestió? doncs és que ha arribat a l'absolut I com la gent segueix trobant-se en direccions incomprensibles, l'artista agitat no triga a dir que són vinguts els dies de la decadencia universal, i va a la fira de la banalitat a comprar-se una trompeta per fer d'àngel de l'Apocalipsi.

Confessem que és una trista fi! I potser no arribaría a complir-se, demanant la cooperació d'una qualsevol de les formes de l'antropocentrisme: vanitat, orgull, amor propi, que arrelen poderosament en un esperit artístic. La creació és una obra misteriosa que es realitza en les tenebres; la hipertensió de la nostra ànima esglaiada per la fatillería de la bellesa, excusen en part un refermament excessiu de l'individualitat, la petjada convulsiva sobre'l món. Cal perdonar molt als poetes. Serà lenitiu si no remei a aquesta violencia del jo, la pràctica de la simpatía amb tots els corrents d'esperit i amb tots els homes. Aquí, com sempre, la virtut és de bon aconsellar que ella sigui la consuetut de les nostres hores i ens alliberi de perllongar i disminuir en la vida quotidiana la tràgica altivesa d'una nocturna solitut! Com a Jacob ens pot ésser permés lluitar amb un àngel, però ens és sempre defès lluitar amb els homes.

Es parla (i no em sembla desavinent retreure-ho en aquesta mena de gazetilla que us he anat oferint i que ja s'acaba), de la germanor dels literats, de la pau i concordia entre els literats, d'un amor tendre i pietós que'ns lligui com una llaçada estreny un ram. Quina delicia, la literatura catalana tota en un ram! Entre altres aventatges que aquest fenòmen aplegués, tindría la de constituir el «debut» de una emoció en el món, perquè el viure idíl·lic, no ha estat mai cosa de literats, i jo crec que afortunadament.

Imagineu-vos, anys a venir, què pensarà de nosaltres el tafaner que, desconeixent certes raons circumstancials que pal liaren la denominació, descobreix un prospecte o cartell on se llegeixi: «Sindicat d'Autors Catalans» Jo us puc prometre d'ara estant que aquest nom, si es fa abstracció de les esmentades conveniencies, és tant humorístic de per sí que desafiarà la gravetat més adusta. I és perquè l'artista és tant una sola peça amb la seva estètica, que'ls conflictes d'estètica esdevenen sempre conflictes personals. Això vol dir simplement que l'art és quelcom més entranyable que la botànica, per exemple, o

JOIERIA ✻ PLATERIA ✻ RELLOTGERIA
CABRÉ
RAMBLA DEL CENTRE, N.º 30
Garantia absoluta en tots els objectes ◆ Economia en els preus

la sastrería—més entranyable i més personal, no cal dir-ho:—és quelcom irreductible a gremialitat i a estatut. Es meritíssim que'ls literats servin les més agradoses relacions de cortesía; que s'ofereixin no solament l'homenatge estereotipat del respecte, sinó fins i tot la atenció delicada; però l'amistat calda abnegada, rica dels millors moviments interiors de l'esperit, la més santa harmonía de totes les harmonies morals no és mai una obligació corporativa; i anc que algún estament la posés en l'article primer de sos reglaments, no seria mai la gent ivarçosa de la poesía. Una mica de solitut envers els seus confrares, un horror a la promiscuitat i a la camaradería de tota la gernació de la literatura, són gairebé un dever del poeta que en sí mateix honora la veu secreta de poesía. Un poeta s'assembla per força indrets a una dòna formosa; imagineu-vos una dotzena de belleses eminents fent una «toilette» de compromís en el mateix «boudoir». Es parla sovint contra les penyes (cal, de passada, afirmar que mai han tingut ni está en la naturalesa de les coses que mai puguin haver aquest poder masònic que se'ls atribueix d'enderrocar valors positius). Doncs pitjor que les penyes sería una fraternitat patriòtica de la poesía, amb concessions mutuals, elogis mutuals, homenatges mutuals, i altres escenes arcàdiques. Omplim-nos d'amistat, sí, però d'amistat per tot ço què és divers de nosaltres, per tot ço que'ns perllonga en el món, per tot ço que'ns acabala d'humanitat. Mes, ¿convertir una civilització poètica en un ordre retallat i graduat? Mai; la millor unitat poètica és el bosc.

La dignitat de la literatura, la dignitat del literat, no són coses agenes a l'interès dels qui guaiten la poesía com un bell celatge a fòra d'ells. La paraula és la patria. La seva dignitat és una dignitat nacional. El rebaixament i la miseria dels poetes patriòtics castellans de la segona meitat del sigle XIX consagraven d'un sentit la bellesa, per contracop, la noció de la patria catalana: un concepte ridícol de la noble Espanya moría en les quintilles den Leopold Cano i en uns versos contra els yankees den Sinesio Delgado. Nosaltres érem llavors universitaris tendrals; i la indignitat de la musa castellana ens infongué l'horror d'una cosa que desapareix vilment. Volguem triomfar ara i sempre per la elevació; que la nostra immensa responsabilitat ens estimuli, per tal com a la nostra missió artística se n'hi ajunta una terral d'un caràcter imperiosíssim; i si com a artistes seguim els cànons de la dignitat, per la devoció de l'art, com a catalans oferim al nostre sol pairal una ofrena més pura que'l fer servir de ripi el nom de Catalunya: ço és, un captenir i un posat que ens dongui dret a la dolça mirada de sos ulls, més rutilants que la joventut i el dia.

DE LA PREMSA

La crisi constitucional

Solució proposada per en Maura

Inconsciencia vergonyosa del partit lliberal. Vacil·lació den Maura.—Opta pel restabliment del torn convingut.—El dilema de la nota de retirada. En Maura endossa la solució del problema a la Corona.—Inconstitucionalitat dels actes que en Maura i el partit conservador reclamen de la Corona.—Perills per a la Monarquía.

¿Quina actitut han tingut davant d'aquesta crisi els homes directors dels partits governants?

Dels lliberals, en general, no cal parlar-ne. Principals culpables d'aquesta crisi constitucional, amb la mateixa inconsciencia amb que varen provocar-la per a apoderar-se del poder, agraven i enfondeixen i renoven la ruptura quan temen perdre'l. Mentres els conservadors callen i semblen resignats a fer de partit d'eterna oposició, mentres sembla el partit conservador reconciliat amb el paper de comanditari perpetu de una gerencia lliberal, perpetua també, se guarden al partit conservador totes les externes atencions acostumades. Però, desseguida que ve de part dels conservadors una invitació a permutar els papers, allavors els homes que neguen al Rei el dret de veto, pósen el veto a un partit de la monarquía, és a dir, ells, minoría turbulenta i anàrquica, posen fòra de la llei, fòra de la consideració de partit legal, tota una categoría d'espanyols, els conservadors, amb drets constitucionals tant respectables almenys com els seus mateixos. I els lliberals tranquilament, plàcidament, refrenden aquest decret dels tribuns de les turbes i el cumpleixen. La trascendencia del dany, o no la veuen, o si la veuen pot més en ells l'apetit de governar que'l patriotisme i la llealtat a la Corona. No més ún dels seus prohoms ha demostrat tenir conciencia de la situació i se n'ha preocupat i ha indicat solucions ben orientades per salvar-ne els obstacles. Els demés es troben bé a cavall i l'esperonen.

El quefe del partit conservador va esser el primer en adonar-se de la gravetat del problema constitucional plantejat principalment per la conducta dels lliberals i el primer que va treballar per solucionar-lo Un moment va semblar que entreveia la gran solució, la única definitiva, la de convertir els partits actuals en partits de opinió; un moment va semblar que anava des de la oposició a aglutinar, amb una activa campanya a l'entorn seu i del seu partit, les simpatíes, les esperances, la popularitat que la seva gestió governamental, bruscament interrompuda, havía fet néixer en molts indrets d'Espanya. Però, quefe del partit que al començament de la restauració havía creat el torn pacífic, després d'aquesta momentania vacil·lació representada per un dels seus discursos d'allavors, em sembla que és el de Carranza, es decanta resoltament pel restabliment del torn pacífic com única solució, i d'aquí la «implacable hostilitat», d'aquí l'actitut seguida amb en Canalejas, d'aquí la doctrina de la nota de retirada, ratificada per tot el partit en la reunió plena del Senat.

Car, situant-se en aquest punt de vista d'ésser el restabliment del torn convencional la única solució possible, el problema queda fatalment plantejat en els termes del dilema famós, que formulava en Maura en els dos darrers paragrafs d'aquella nota. Si no hi há més solució que governar amb dos partits convencionals concordats que tinguin pactada per endavant la mutua i alternada successió, quan el fracàs de repetides tentatives per establir el pacte seguides d'una més fonda separació demostra que hi há impossibilitat absoluta de que'ls partits actuals arribin a avenir-se, no resta més que una sortida: substituir-los, crear un partit lliberal ben compenetrat amb el conservador, o un de conservador que's compenetri amb el lliberal actual.

I això, segons en Maura i segons el partit conservador, ho ha de fer el Rei. Qui té la presidencia del Govern, amb el decret de disolució es fà la majoría i es tría la oposició; el Rei mantenint o retirant la confiança i donant o negant el decret de disolució, és l'árbitre suprem de la vida política espanyola. Es el Rei qui, segons aquell requiriment den Maura i del partit conservador, ha de treure del govern els lliberals, ha de posar-hi els conservadors, donant-los el decret de disolució i mantenint-los en

el poder indefinidament, fins que torni a quedar soldat l'engranatge entre els dos partits i assegurat el torn pacífic.

Més, això, en realitat, és un endós i no una solució. Amb aquesta fórmula en Maura i el partit conservador no resolen ells el conflicte sinó que'l traspassen sencer' a la Corona, exigeixen a la Corona que'l resolgui.

I constitucionalment la Corona no pot acceptar la tasca que'l partit conservador li senyala. Constitucionalment el Rei no pot treure del poder el partit que té majoría a les Corts, ha d'anar resolent totes les crisis a dins del mateix partit i amb els seus homes. Es més. constitucionalment el Rei no pot avui, ni en el cas de retirar-se voluntariament els liberals, donar el poder al partit conservador, perquè subsisteix el veto, no el dels revolucionaris—aquest no pesa ni pot pesar en les decisions de la Corona—sinó el que en Maura mateix, el que els conservadors mateixos varen posar-se, al proclamar que no podíen acceptar el poder si no els el donava el Rei amb la resolució de mantenir-los-el indefinidament, fins haver creat un partit liberal a imatge i semblança seva. Això és la guerra a les forces polítiques organitzades, és excloure-les del règim, és, per un període indefinit, el partit únic, i això té un nom, un nom que va sortir dels llavis del propri Maura per a calificar una situació semblant: la dictadura. Mentres el partit conservador no retiri la condicionalitat posada en la seva famosa nota, no pot cridar-lo el Rei, perquè cridar-lo seria suscriure la Corona aqueix programa d'anormalitat constitucional.

Es dirà que en l'artificialisme de la vida constitucional espanyola el ésser o no ésser constitucional o inconstitucional un acte no té cap sentit de realitat. Però no s'ha d'oblidar que fins aquests convencionalismes, per artificiosos que siguin, constitueixen veritables i positives limitacions que si desapareguessin accentuarien extraordinariament la base de despotisme oligàrquic de la vida política d'Espanya. En el sistema del torn pacífic, ja posats dins del convencionalisme imposat per la falta de cos electoral i de opinió, se guarda respecte als principis fonamentals del règim parlamentari; car, a dins d'aquest sistema, la majoría actual, que és dipositaria del poder, és la que entrega a l'altre partit per desistiment voluntari; i les eleccions subsegüents confirmen la seva previsió donant a l'altre partit la majoría.

En canvi, la solució den Maura, situada a dins del sistema de convencionalismes que són base del sistema espanyol—i adverteixi's que no pot deixar de situar-s'hi perquè aquesta solució no tendeix a destruir-los sinó a consolidar-los restablint la més capital d'aquestes ficcions, el torn convingut—no guarda al sistema parlamentari ni el més elemental respecte extern. L'acte del Rei treient del poder un partit que té la majoría o excloent a priori de tota intervenció ulterior en el govern a tals o quals partits o grupus—que és lo que'l quefe del partit conservador reclama de la Corona—no té cap justificació a dins del sistema, perquè en la essencia del règim parlamentari està que'l Rei ha de acatar el sufragi i donar el poder al partit que tingui majoría en el Parlament. Mentres un partit té majoría en el parlament no pot el Rei, sense violar les lleis fonamentals del règim parlamentari deixar de donar-li el poder ni pendre-li per a donar-lo a un altre partit.

Però a més de inconstitucional aquesta solució té, perquè pugui acceptar-la el Rei i pugui mantenir-la un partit monàrquic, un altre defecte capital: fereix de mort tots els prestigis de la monarquía. Car, suposa un temps, un període, en que'ls canvis, no solament de govern, sinó de situació, els farà el Rei, i això és llençar la Corona, desguarnida de la irresponsabilitat constitucional, al bell mig de les lluites polítiques, és entregar-la indefensa a tots els atacs, a tots els ressentiments, a tots els odis, és dur-la a repetir la historia del regnat de Isabel II, amb la seva crisi final per inevitable conclusió.

En aquesta fondíssima crisi constitucional, en un sentit diferent de la del partit liberal, l'acció del partit conservador, doncs ha estat també pertorbadora. Atenúa la seva responsabilitat la revoltant injusticia de que van. fer-lo objecte en Moret i el seu partit i la opinió general d'Europa, però la seva actuació desde 1909 ha aumentat la pertorbació en comptes d'esvaïr-la.

El Rei i la solució: el Parlament

Perfecta constitucionalitat de la conducta del Rei.—Solució ideal. Solució immediata, la intervenció directa de les Corts.—Procediment per a fer-la efectiva: adaptació del parlamentarisme espanyol al sistema de govern per concentració de grupus parlamentaris.—Ventatges d'aquest sistema.—Com pot resoldre la crisi actual.

El Rei, en canvi, fins a l'hora present ha demostrat tenir d'aquesta crisi una concepció clarissima, així com una clara percepció dels seus devers de rei constitucional. Ell ha vist la situació i els seus perills. Ell ha assenyalat amb els seus actes, expressió de una voluntat resolta i conscient, el camí de la única solució possible, de la única constitucional, de la única que significaría un progrés, un avenç decisiu en la vida política espanyola: el camí del Parlament.

Quan en 1909 els liberals, amb en Moret al davant, varen provocar la crisi actual encara oberta, el Rei, que's trobava sobtadament davant de la situació més perillosa que havía passat la monarquía de la Restauració ençà, va mantenir en el govern d'allavors, que comptava amb la majoría compacta i unida en el Parlament, la seva confiança; i per més que se li formulava l'amenaça de passar-se a la república tot un partit de la monarquía, per més que això tenía per conseqüencia, lo que en Maura llavors qualificava de dictadura, per més que una situació de tant extremada violencia implicava tota mena de perills per a la persona del Rei i per a la dinastía, el Rei va deixar al quefe del Govern i de la majoría parlamentaria tota la

llibertat de resolució; i quan va deixar el poder i va aconsellar la pujada dels lliberals, sabía que tenía sencera la confiança del Rei per a seguir en el govern.

La mateixa actitut de absoluta correcció constitucional ha observat en les crisis sobrevingudes desde la constitució de les Corts actuals. Totes, una per una, han tingut la única solució admissible a dins de un règim parlamentari veritable. Si el d'Espanya no ho és, si és una ficció, a tots ens toca la feina d'adobar-ho. La monarquía no és una ficció sinó una realitat, i el Rei l'ha adaptada al quadre de funcions i limitacions que li corresponen en el règim parlamentari, per més que la condició de tots els altres poders, especialment en la crisi d'ara, li permetés aixamplar el seu poder real molt per sobre de la competencia propia dels reis amb constitució parlamentaria.

Posant-se cada organisme o cada factor de la nostra vida pública en aquest mateix punt de vista d'absoluta correcció constitucional de sumissió als principis i lleis del règim parlamentari veritable, és com s'arribaría a la solució natural.

La única solució definitiva d'aquesta formidable crisi constitucional és entroncar les institucions existents de figura parlamentaria, amb ciutadans veritables que opinin i votin, és a dir, posar a disposició de la màquina parlamentaria que la constitució estableix la força motríu de dos o més partits d'opinió que acoblin a la majoría dels electors.

Però aquesta solució no és inmediatament realitzable; suposa una transformació de tota la vida política espanyola que no pot improvisar-se, suposa una successió d'estats d'evolució, intermitjos entre l'artificialisme d'ara i la plena normalitat constitucional, que comença amb la disolució dels dos partits de torn, amb la seva dislocació i trituració, que segueix amb la fecundació dels grupus resultants per moviments d'opinió existents o que vagin produint-se, que acaba amb l'eliminació de tots els grupus que no hagin sabut incorporar-se a l'opinió viva.

Es clar que les dificultats d'ara no's resolen amb solucions ideals bones per a demà, però marquen aquestes solucions la orientació que han de tenir les altres solucions, les no definitives, les solucions transitories inmediates. Car, per transitoria que sigui, no més la solució d'avui és bona quan se tracta de necessitats d'ara, que no tenen espera pel dia més o menys llunyà en que sia viable i aplicadora la solució ideal. La solució ha d'ésser assequible, no demà, sinó avui, desseguida; ha de cercar-se, doncs, a dins de l'artificialisme mateix, base de tota l'actuació política actual; ha de guardar a les ficcions constitucionals el mateix respecte que si fossin realitats vivents i sotmetre's a les lleis del sistema parlamentari. Però, a més, ha de respondre a un'altra exigencia: ha de constituir un pas endavant, una iniciació d'orientació, de moviment, cap a l'imperi del règim d'opinió veritable.

Aquesta solució s'ha de cercar a les Corts.

Si no hi hà a Espanya cos electoral, ni partits d'opinió, hi hà, en canvi, bones o dolentes, unes Corts que tenen totes les apariencies de les Corts ben constituides i la efectivitat de quasi totes les funcions parlamentaries. A les Corts hi hà la representació de les corrents d'opinió existents; a les Corts hi hà la majoría que, segons els principis parlamentaris, té'l dret de resoldre, de governar per medi dels seus homes. Es dirà que això és veritat respecte de Corts fetes amb eleccions veritables. Però així i tot, vicioses, falses, amb tants pecats d'origen com se vulgui, són les Corts l'únic organisme en que quasi tots els matiços d'opinió estàn, poc o molt, representats.

Com el Rei fa de rei constitucional de la mateixa manera que si el règim parlamentari d'Espanya fos, no una ficció, sino una realitat així facin les Corts de Corts veritables i durin lo que les lleis constitucionals prevenen. Això sol constituiría un progrés considerable, de immensa trascendencia, molt superior als seus resultats concrets immediats en raó de les repercusions i irradiacions d'influencia que a semblant transformació acompanyaríen, entre elles, en primer terme, la exclusió del règim dels dos partits ficticis i del torn convencional, i la introducció dels governs per concentració de grupus parlamentaris.

Aquesta sola substitució del parlamentarisme a base del règim de dos partits, pel parlamentarisme a base de govern de grupus, resol naturalment la crisi constitucional plantejada i la resol dintre de les lleis del veritable constitucionalisme. Car, en el primer s'ha de distingir entre els canvis de govern, que són funció del Rei i les Corts, i els canvis de situació, que han de decretar-los els electors; mentres en el segón aquesta funció o intervenció del cos electoral desapareix; no més hi hà canvis de govern a càrrec del Parlament. I a Espanya és possible conseguir que les Corts facin els canvis de govern, perquè bones o dolentes hi hà unes Corts amb representació de totes les opinions polítiques; però no és possible que el cos electoral digui quin partit ha'de governar perquè no hi hà cos electoral, no més hi hà uns quants grupets d'electors sembrats aquí i allà, en mig de la immensa estepa política, on voten únicament els governadors i els alcaldes en nom del ministre de la Governació. I entre una i altra ficció, la ficció de cos electoral i la ficció de Corts, aquesta té més elements de garantía, perque totes les opinions hi estàn representades, i més elements de realitat, perquè a dins d'elles la eficacia i el poder dels homes que representen veritables corrents d'opinió són molt superiors a lo que correspondría a la importancia numèrica del seu grupu, quedant així en part corretgit o atenuat el vici de origen de les Corts espanyoles.

Noti's bé que en el sistema del torn convingut mediatament al menys són també les Corts l'orgue regulador dels canvis de política, perquè és el quefe del partit, que té la confiança i adhesió de la majoría, qui amb l'autoritat de la majoría deixa el govern i aconsella al Rei que entregui el poder vacant al quefe de l'altre partit. Mes el torn pacífic convingut serveix quan hi hà dos partits, és a dir, quan la ficció constitucional imita el sistema de dos grans partits succeint-se en el poder segons les oscil·lacions de l'opinió. Suposa dues colles cohesionades, compactes, dirigides per homes obeits amb cega disciplina. Quan aquesta cohesió i aquesta disciplina desapareix, quan les colles governants són garbes de clienteles deslligades i en lluita, a les quals cohesiona no més la participació efectiva en el poder, allavors, el torn pacífic, fins dintre del sistema de ficcions que impera, es fa impossible; i en comptes dels quefes de partit, no hi hà més solució possible que actuar el parlament directament.

Quan aquest cas es produeix, quan no hi hà dos partits, sinó molts grupus, la forma d'intervenir el Parlament en la regulació dels canvis de Govern no pot

Sastrería : LA EUROPEA : Plaça Sta. Agna, 24 i Capellans, 17.
:: ALTES NOVETATS ::
d'entretemps i estiu de les més importants fàbriques
PERFECCIO :: ECONOMIA :: PREU FIXE

ésser l'indirecta del torn pacífic, ni la indirecta, també, de les consultes de més o menys prohoms, més o menys singularitzats per la seva indisciplina, sinó la intervenció directa; i aquesta no més pot exercir-la introduint el règim de govern de grupus.

El govern de grupus resol totes les dificultats. Cubreix completament la responsabilitat del Rei, molt més encara que'l torn pacífic, perquè les Corts arriben al terme de la seva vida legal i per tant no pot presentar-se al Rei, més que rarament, el cas de disoldre-les, habitual en el règim del dos partits i el torn pacífic. Arribades les Corts al moment de la seva renovació, arribat el moment d'haver de determinar qui dirigirà les eleccions, que a Espanya val tant dir com qui tindrà majoría en les Corts noves, el Rei pot restar a cubert de la responsabilitat de donar aquest privilegi, perquè les Corts, mantenint en el poder uns homes en l'acte de cloure les sessions, assenyalen la voluntat de que aquests homes presideixen la renovació parlamentaria. Quan no més hi hà dos partits ben disciplinats, fiar a les Corts aquesta última designació, és igual que mantenir perpetuament en el poder un partit i excloure els altres; però en el sistema de grupus, aquest inconvenient resta considerablement atenuat, i per medi d'encertades combinacions i concentracions pot desaparèixer totalment.

Però, a més de resoldre els canvis de govern parlamentariament i sense deixar en descubert la monarquía, el sistema de govern de grupus dóna grandíssimes ventatges per a convertir un parlamentarisme fals, artificiós, com el de Espanya, en un veritable règim constitucional. Car amb els dos partits convencionals, més ben dit, amb les dues grans colles que usurpen el lloc de dos grans partits, es fa impossible la substitució, perquè els partits que's formen lluny dels organismes d'administració i de govern, no poden deixar de ésser partits d'oposició, enemics del règim ja que, com més sentit i orientació governamental manifestin quan s'intenti crear-los, més durament combatuts seràn, com a competidors, pels interessos creats dels dos sindicats de suplantació de l'opinió pública, que s'esforçaràn en exterminar-los o en exasperar-los o llençar-los a la inacció i a la protesta.

En canvi, el govern de grupus facilita aprofitar tots els moviments d'opinió, que fragmentaris o no, petits o grans, generals o locals, són l'única aigua de debó per a fer moure la turbina; els permet desenrotllar-se i créixer i enfortir-se; estimula i facilita la intervenció, en el govern de les minoríes i de les personalitats fortes que les creen; obra la porta a la renovació continuada d'ideal en el poder.

Certament, no estàn les Corts actuals encara en la situació de trituració indispensable per a establir el govern de grupus, condició primera de la eficacia de la seva intervenció per a resoldre tots els problemes plantejats per l'actual conflicte constitucional. Però hi són a tocar. Els dos partits turnants, ni turnen ni són partits. El partit lliberal està desfet. El partit conservador, ferit de mort, s'aguanta dret encara pels prestigis de l'home eminent que'l presideix, però ja ni aquella externa disciplina de que en un moment d'amargor va parlar en Maura, té força per a dissimular més temps la divisió interna.

Acabar definitivament amb aquesta ficció dels dos partits, que són ja no més un nom; fer que apareguin els grupus que de fet els integren, en ple Parlament, davant de l'opinió, tal com són, cada un amb son capdill i amb son contingent de significació o d'orientació o d'ideal els que'n tinguin, cada un amb la responsabilitat de la seva direcció i de la seva actuació, és l'obra més patriòtica que avui poden dur a terme els directors de totes les forces parlamentaries governamentals o d'oposició, l'obra més patriòtica que poden avui acomplir els quefes més o menys reals d'aquest partit.

No més així salvarien aquesta crisi gravíssima, no més així redimirien els seus passats errors i contribuirien a l'esdeveniment d'un règim d'opinió veritable.

ENRIC PRAT DE LA RIBA

(De *La Veu de Catalunya*).

Mes sobre l'alegría

El qui llegis l'article anterior an aquest, potser es faría aquesta pregunta: però quina necessitat de fer ressaltar la falta d'alegría de la majoría de nostres diversions?—La necessitat que hi hà de fer notar a qualsevol qui's va aficionant a una cosa viciosa, del perill en què està de fer-se esclau d'aquesta; i no hi hà dubte que per qui's troba un xic buit d'esperit o be nerviós o be pres per una melangía o petit aburriment, és cosa fàcil que, per distreure's, s'aficioni als espectacles forts i dolorosos i arribi a viciar-se tant an aquesta distracció, a la lectura i a tota cosa emocionant-*sensacional*—que esdevingui un trist esclau i víctima d'aquest vici. La prova d'això està en quasi tota la nostra societat, i les terribles conseqüencies, bastarà pensar i observar una mica per pressentir-les bastant, i qui tingui més talent d'observació i deductiu, així com millor coneixement del cor de l'home, podrà veure-les clarament amb tota la llur negrura i destrucció. Però no la considerem a la multitut per estudiar aquesta llastimosa falta de joia en l'esperit públic, que potser algú diría que és degut a l'estat tèrbol per la tristicia del nostre esperit que veiem les coses d'aital manera; que és degut a una causa subjectiva, a un tel de fosquetat i negrura interna, interposada entre la nostra ànima i les coses, que veiem totes nostres festes tant fosques d'alegría; que és degut a que nosaltres estem ensopits i aburrits a què arreu vejem aburriment, a que no sabem expansionar-nos a què en lloc vejem expansió. Observem solament les circumstancies d'aquests espectacles i diversions, les coses que'ls serveixen de base i la manera com es desenrotllen, així com el fí primer i últim del qui les organitza o explota. Analitzem el valor de eficacia per a l'alegría d'aquestes coses que, com a més durables que el mogut estat psicològic de la multitut, són molt més aptes a ésser considerades i estudiades en llur essencia.

Però cal primer saber quines són les condicions i després les causes per que en nosaltres hi hagi alegría.—Lo que és aquesta bé tots ho sabem, car tots l'hem fruïda poc o molt aquella santa pau que inonda tots els àmbits de la nostra ànima; però cal distingir que ella és cosa pura i santa i així, per posseïr-la de veritat, cal tenir el cor pur i santificat per la més clara honradesa i nèt de tota cosa que enteli el més mínim la santa humana dignitat. Però l'alegría, además que és pau, vol serenitat i harmonía en nosaltres, millor dit, és el mateix efecte d'aquesta harmonía, i com aquesta presuposa plenitut, car ella no pot estar quan fins falten elements o aquestos són incomplerts, vet-aquí que hem de curar per aquesta plenitut, conservar i aumentar l'humana riquesa de tots els dons espirituals i corporals que tinguem, mentres aquests estiguin en harmonía entre tots ells mateixos—o sigui segons moral—i en armonía amb els dels demés nostres germans—o sigui segons justicia;—i si podem fruir d'aquesta plenitut i riquesa, no hi hà dubte que la pau regnarà en nostre esperit.

Procurem, doncs, que res d'això ens falti, que no falti a ningú, que a ningú manqui el pa corporal i espiritual de cada dia, que además de la satisfacció ordenada de les necessitats del còs, s'ompli l'esperit,—s'ompli, com?—per medi de la veritat i de l'amor; que l'esperit es senti ple per un ideal i satisfetes ses ansies d'estimar per algún amor—que molts són els alts objectes i sers dignes de l'amor humanal—i que l'or-

dre, la regularitat, la santa llei, que és la norma i vía per a assolir qualsevol fí, imperi en nosaltres i arreu produint humana armonía.

I cal recordar ara per aixamplar la esfera lluminosa de la meva idea sobre la que vinc disertant, que la Bellesa, que l'Art, que la Veritat ensems, i tot allò que és Perfecció, són armonía. I vet-aquí com per un senzill corolari trobem que totes aquestes altes coses—que també tant clarament es relacionen—són fonts, les més clares fonts externes sens dubte de la santa alegría, i com també—ademés d'estar comprovat i sabut per moltes raons en Fisiología basades—que la Natura, on tanta bellesa hi ha, veritat i perfecció, deu ésser un mar d'alegría on sols falta banyar-nos-hi per sentir-la i vet-aquí perquè Déu, qui és totes aquestes belles perfeccions a l'infinit de l'ideal arribades, que és l'Occeá immens i infinit de tota perfecció, deu ésser Ell també un infinit d'alegría inefable.

Després de lo apuntat, caldrà armar se per provar que les coses que serveixen de base a quasi tota diversió actual, i les circumstancies o sigui el lloc, aire, llum, manera, el grau d'ordre i respecte entre tothom, etc., etc., com elles es desenrrotllen, i que el fí dels empresaris, no va pas tot això a produir lògicament alegría? Es necessari treure'n de lo esboçat la conseqüencia i concloure que tanta aberració d'art, tanta aberració de bondat, tanta excitació de passions baixes, de dolor viciós, tanta aglomeració en locals foscos o pobrement il·luminats per una llum trista, incapaços i que són una amenaça a la vida del públic en cas d'alarma solament i un lloc d'enmatzinament continu per a ell; que tanta música falsa i ploranera, tanta coloraina inarmònica, tanta algarabía i lletjura en el parlar de tothom, tant d'oripell cridaner i carregós i en mil doloroses i èstranyes contorsions, que tot allò en fí que fereix nostres sentits i aturdeix nostra sensibilitat, no pot produir més que una viciosa excitació en l'organisme humà i un vel espès de estranya i punyenta tristesa en l'esperit? Si no cal saber que el inarmònic i antiestètic engendra el dolor, el dolor corrosiu, per saber el tràgic patir que respiren cançons, músiques, cartells, lluminaries, coloraines, postals, revistes, anuncis i altres elements de les nostres diversions! Si precisament el dolor, un dolor de tortura, rebuscat, antihumà i fals—si fos humà i verdader, no sería desordenador—sobreexcitat, en fí, és el tema, la base, el fí i el tot de nostres espectacles o bé quasi de tots ells!

ALBERT SANS

De la moralitat del cinema

Amb el títol «*Schundfilmmoral*», publica la important revista alemanya «*Aellgmeine Rundschau*» de Munich, número del 3 Maig, un interessant article del Dr. Hüttermann que reproduim en part mercès a la traducció queha volgut fer-ne nostre bon amic Josep Quintana.

En la *Deutsche Tageszeitung*, (número 659 del 30, XII, 1912) llegeixo el següent: «El més baix egoïsme, qui va a la caça de l'or, festeja descaradament en el cinema son triomf sobre tota idealitat, moralitat i ordre.» Malauradament són aquestes paraules veritat, dura veritat. El pastor protestant Couradt ja constatà en el núm. 6 de la *Allgemeine Rundschau* 51 adulteris, 19 escenes de seducció, 97 assasinats, 45 suicidis i 22 raptes en 250 pel·lícules; el públic se trobava en la companyía de 17 lladres, 25 fembres àvols, 33 ubriacs, etcètera. La cobdicia, la venjança, el crim, la gelosía, la ira, la infidelitat se uneixen com a feres per acorralar l'home.» Del sovint que el quart manament hi és indignament trepitjat no'n parlem, mes sí diré quelcom sobre *l'amor lliure i el suicidi en el cinema*.

L'obra de Mæterlinck, «Monna Vanna,» a causa de son inmoral contingut mogué en son temps molt soroll en la prempsa alemanya. No obstant, se representen diariament escenes molt més vives i sugestives que les d'aquesta obra davant de mil·lions d'homes, sense que — salvant poques excepcions – un tal enverinament del poble sigui combatut amb l'energía que's mereix.

. . . . . .

Noies que fugen amb son amant, són cosa corrent en el cinema. Per més claretat ve després el text: «*Un any més tard*» que senyala la vinguda d'un infant. No te d'acabar amb tota moral, aquesta centinua propaganda de l'Amor lliure, considerada així com a cosa natural?

El cinema és modern, molt modern! Per això proclama el dret a la lliure maternitat.

—Descriu aquí l'autor el desenrotllament d'algunes pel·lícules de tesi en les quals la sugestió d'idees i precediments perversos no pot ésser més crua i agressiva.—

Tant sovint com l'amor lliure's predica el suicidi. Una obrera abandonada pel seu amant, amb qui tenía «relacions», pateix fam, i en lloc d'usar ses forces encara sanes, es tira al riu, qui li crida: «Vina a mí, en mí trobaràs el repòs i la pau, lluny del torment de la vida.» (Del text explicatiu d'una pel·lícula titulada «Homes de la vida)» Perquè tant poètic? més, seriosament; això és recomanar el suicidi a la gent i dir que en semblant situació — i no poques obreres d'una gran ciutat s'hi troben — obtin pel terrible, per la propia aniquilació. Desenganyats que se suiciden, això pot llegir-se diariament en els periòdics. Perquè no havía, doncs, el cinema de representar això més clarament, fer pública la tècnica del suicidi? I Couradt enumera 45 (!) suicidis en 250 pel·lícules! Tindríem molt que agraïr als que's dediquessin a indagar si molts dels suicides havien sigut assidus concorrents als cinemes. Jo penso, junt amb altres, que de gran part dels suicidis, sobre tot dels de col·legials, n'és culpable el cinema. Per això prou! amb la contínua glorificació del suicidi.

Com hauría d'ésser el cinema? Això ens ho diu — no un qualsevol — sinó el mateix Emperador, en un parlament sobre'l teatre — que pot fer-se extensiu el cinema—del 16 de Juny de 1898: «El teatre diu, té per tasca, al costat de l'escola i de la universitat, *educar la generació que puja i preparar-la al treball per conquerir els més alts béns espirituals de nostra magnifica Patria. Així deu contribuïr a la formació d'esperit i caràcter seu; i a la veneració de nostra moral. El teatre també és un altre arma meva.*» Sí, el cinema amb ses pel·lícules corruptores també és una arma, *més per a la perdició de nostra magnifica Patria*.

DR. HUTTERMANN

Acaba de sortir

DRET CATALA

Obra nova

Qüestions Civils, estudiades segons nostre Dret per Lluis de Peguera, extractades per Francesc Maspons i Anglasell.

Extracte de la doctrina civil de Peguera anotat amb la Jurisprudencia catalana.

Es ven a les principals llibreries

Obres de Josep Carner

Llibre dels Poetes	3 pessetes
Primer llibre de sonets	5 »
Según llibre de sonets	4 »
Els Fruits Saborosos	1 »
La Malvestat d'Oriana	2 »
Les Monjoies	5 »
L'Idili dels Nyanyos	0'75 cts.

Se troben de venda a la Casa Lluis Gili, Editor i llibrer, Claris, 82, i a nostra Administració.

Informació

Museum, revista d'art

Comensa el tercer any aquesta publicació amb un fascicle dedicat tot sencer al pintor Ignaci Zuloaga. Mai alabarèm prou la forma de convertir cada número de la notable revista en una monografía. La col·lecció de *«Museum»*, entera així, equivaldrà a una col·lecció de llibres de vulgarització artística d'aquestes que els grans editors estrangers escampen per tot el món com una benedicció

L'autor de l'estudi sobre Zuloaga és Mr. Camil Manclair. Quaranta reproduccions il·lustren molts dels aspectes de l'obra del artista espanyol tant discutit, representant no sols la mellor part de les seves pintures més conegudes, sinó altres que per ésser les més rescentment executades no són tant familiars. Barcelona on el famós pintor visquè i s'donà a coneixer, i que es pot vanar de ésser, segons tenim entès, la única ciutat d'Espanya on s'hagin exhibit en col·lecció els quadros den Zuloaga i la primera que n'ha adquirit pels seus Museus, els coneix i estima, i encara que d'un temps a aquesta part al esvair-se l'enlluernament de les modernes escoles pictòric literaries castellanes, s'han refredat un poc els antics entussiasmes, malgrat la punta d'ironía pels trucs del ombrívol, el pintoresc, l'auster, i el picant, d'aquesta pintura *hidalga*, de gran efecte al estranger, s'inclina el cap devant de la personalitat den Zuloaga, suscitador poderós de tota una escola i capdevanter d'un art documental, folk lorístic, regirador de les ben proveídes arques de la casa pairal, que, sigui com sigui, imposa respecte envers la vella Espanya al mig de públics curiosos d'Europa.

Entre els magnífics gravats que la casa Thomas ha tirat per aquest interessant fascicle hem d'alabar els de *«La Merienda»*, *«El Castillo de Cuéllar»* *«Merceditas»* el millor fragment de *«Los Vendimiadores»*, *«La del abanico»*, *«Las dos Amigas»* (una de les primeres obres, propietat del Ajuntament de Barcelona), la tricomia del quadro *«Mis primas»*, i la espléndida fotografía del conegut retrat de la actriu *«Paulette de la Harpe.»*

***

El segon numero d'aquest any conté una materia força notable: un article den Enric Romero de Torres sobre el pintor cordobès siscentista Valdés Leal, anomenat *«pintor dels morts»*, per la seva complascencia en la representació de testes de sants morts i màrtirs degollats, en el qual especial genre assolí veritable mestría Ho proben les reproduccions de les pintures «Cabeza de un mártir», varis caps de Sant Joan i de Sant Pau, «Cabeza de S. Dionisio», «Cabeza de Santa Ursula», «de Sta. Justa, patrona de Sevilla», executats amb un realisme punyent.

Després hi ha un estudi sobre el pintor modern alemany Hans Looschen amb un curiós quadre gravat en colors: «Descubrimientos en tumbas peruanas», i uns dibuixos a ploma. Ve desseguida una crònica del salò de Tardor, (Paris, 1912,) firmat per Fernando Roches i il·lustrat amb bon nombre de quadres i esculptures, entre les quals destaca una «Composició Decorativa» den Carles Guérin, «Istiu» del polanés Eug. Zak, que recorda el nostre Sunyer; un altre «Estiu» de Enric Lebasque. Per últim, la secció «la Vida Artística» ve documentada amb dos bustos de la exposició E. Casanovas, pintures de Colóm, i den A. de Cabanyes; a la crònica estrangera trobem la reproducció de dos Degas dels que tant s'ha parlat aquests dies amb motiu de la venda de la col·lecció Ronart.

***

Hem també rebut el tercer número de aquest any: el composa una notable i curiosa monografía sobre la *Mare de Deu de la Llet* en l'art. Es deguda al ben conegut i erudit escriptor valencià senyor Tramoyeres. Va il·lustrat amb gran nombre de reproduccions de les pintures i esculptures que representen aquell tema rel·ligiós popular des de el fresc del Cementiri de Priscila a Roma on hi hà la més antiga imatge de la Verge que es coneix, fins a la bella taula de la Escola primitiva castellana del Museu del Prado de Madrid, passant pels mestres de Flandes i d'Italia. També es parla dels temes profans i pagans que tenen analogía amb aquell cristià assumpte, com *La Caritat romana*, *L'origen de la Via Lactia*, que inspiraren conegudes composicións dels mestres del Renaixement, i les deeses-mares de l'antiguitat clàssica.

El Curs i el Congrés de Budapest

Els nostres llegidors trobaren a dins del número passat un *prospecte il·lustrat* que conté el Programa del *VIII Curs internacional d'Expansió Comercial* que tindrà lloc a la capital d'Hongría, del 11 al 30 d'Agost vinent, i el repertori de temes del *X.e Congrés Internacional d'ensenyança comercial* que es celebrarà a continuació d'aquell des del dia 31 Agost fins al 5 de Septembre.

No cal ponderar a nostres amics que s'interessen per la cultura comercial de nostra terra, la importancia d'ambdós esdeveniments. Voldríem que la representació espanyola, i sobre tot la catalana, tant al Curs com al Congrés hi fos ben nodrida Tenim entès que hi aniràn delegats de la Cambra de Comerç i de les Escoles Mercantils Catalanes, així com també de la Escola Superior Oficial de Comerç, però sería molt conveniènt i altament profitós que aquells qui es troben amb medis de realitzar tant agradosa com utilíssima excursió no deixessin passar una ocasió com aquesta de treure singular fruit d'un viatge d'estiu.

"URANIA"

Visible • Práctica • Sólida

Veieu-la abans d'adquirir cap altra marca i la adoptareu

Agent general a Espanya J. ROVIRA

Cortes, 619.–BARCELONA.- (vora del Paseig de Gracia).

EMPRESA DE POMPES FÚNEBRES

LA EGIPCIA

SOCIETAT ANÒNIMA

La més important d'Espanya-20 sucursals amb telèfon-Central: Pelayo, 44, telèf. 1,113 • Economía. Veritat en els preus

Important: **La Egipcia** es la única funeraria que posseeix Cambra de Desinfecció, no servint cap artefacte que no sia previament desinfectat. — NOTA: Acurat i ràpid servei tant a la Capital com a fòra.

AIGUES MINERALS NATURALS

de la

SOCIETAT ANÓNIMA

VICHY CATALÁN

Aigues hipertermals, de temperatura 60°, alcalines, bicarbonatat-sòdiques. Sense rival pel **reumatisme**, la **diabetes** i les afeccions del **estómac, fetge, melsa.** Aquestes aigues, de reputació universal, no mes es venen embotellades i les botelles duen tots els distintius ab el nom de la **Societat Anònima Vichy Catalán.** Cridèm la atenció dels consumidors, molt particularment dels malalts, per tal que no es deixin sorpendre admitint com idèntiques a les nostres aigues d'altres **artificials** que s'ofereixen en aquest mercat amb noms de **fonts imaginaries** que no mes son marques de fábrica **i no fonts de origen.**

DE VENTA A TOTAS PARTS

Administració: RAMBLA de les FLORS - 18-ent.°

LA HISPANO SUIÇA

Fàbrica de Automóbils Espanyola

Obradors a Barcelona:
Carretera de Ribas, 279
(SAGRERA)
Telèfon 8.250

Telegrames i Telefonemes
Automòbiles - BARCELONA

Sucursal a França:
Levallois Perret
(PARIS)

Chassis de turisme de 12/15, 15/20, 30/40 y 45 HP. Els mes ràpits i els mes económics de essencia i neumátics.

Chassis per ómnibus i camions, 15/20 y 30/40 HP. Pera transport de passatgers, servei de col·legis i d'hotels i ambulancies sanitaries.

Per transports de 1 ½, i de 3 tonelades i servei de correus.

Grupes marins, de 6, 15 i 30 HP.

Per canots de recreu, transports de passatgers, serveis de práctics de ports salvament de náufregs i auxiliars de barco de pesca.

VIUDA DE

JOSEP RIBAS

MOBILIARIS DE LUXE
EN ESTILS CLÁSSICS I MODERNS

INTERIORS COMPLETS

SECCIÓ COMERCIAL
MOBILIARIS
EXTRAORDINARIAMENT BARATOS

METAL-LISTERÍA & LÁMPARAS

OBJECTES D'ART

PARQUETS PLEGABLES (PATENTATS)

Despatx: Plaça de Catalunya, 7
Magatsèms i Obradors: Consell de Cent, núm. 327

Obra nova
(Publicació de la Lliga Regionalista)

LES MANCOMUNITATS

Antecedents
La Mancomunitat Catalana
Lley de Mancomunitats

Preu: 50 céntims

De venda en les llibreries y quioscs

AGUA

MINERO : MEDICINAL
NATURAL : PURGANTE

RUBINAT-LLORACH

Recomendada por las Academias de Medicina de París y Barcelona, etc., etc.

DIPLOMAS Y MEDALLAS DE ORO

PURGANTE SIN RIVAL EN EL MUNDO

Combate eficazmente la constipación pertinaz del vientre, infartos crónicos del hígado y bazo, obstrucciones viscerales, desórdenes funcionales del estómago é intestinos, calenturas, depósitos biliosos, calenturas tifoideas, congestiones cerebrales, afecciones herpéticas, fiebre amarilla, escrófulas, obesidad (gordura); NO EXIGE REGIMEN NINGUNO.—Como garantía de legitimidad, exigir siempre en cada frasco la firma y rúbrica del **Dr. Llorach,** con el escudo encarnado y etiqueta amarilla. Desconfiar de imitaciones y substituciones.

— VÉNDESE EN FARMACIAS, DROGUERÍAS Y DEPÓSITOS DE AGUAS MINERALES —

dministración: Calle Cortes, 648 - BARCELONA

Nadie debe estar en su casa sin una botella de agua **Rubinat - Llorach**

Establiment Tipogràfic de J. VIVES - Carrer de Muntanè, 22 BARCELONA